



ČASOPIS IZ SVETA NAUKE I PRAKSE U PČELARSTVU

PČELAR

GODINA CXI, BROJ 12, DECEMBAR 2007. ISSN 0350-431- X

www.spos.info

MEDNA VAM NOVA GODINA!

tema

PUTEVI PRODAJE MEDA



aktuelno

ČLANSTVO SPOS-a

PČELAR - časopis iz sveta nauke i prakse u pčelarstvu

Izdavač

SAVEZ PČELARSKIH ORGANIZACIJA SRBIJE

Molerova 13, 11000 Beograd,

011/2458 640, 064/40 191 63

spos@sezampro.yu, www.spos.info

**The Magazine of Serbian Beekeeping
BEEKEEPER**

The Beekeeping Association of Serbia
Serbia, 11000 Belgrade, Molerova St. 13

Predsednik SPOS-a

dipl. inž. **Živoslav Stojanović**

Milana Martinovića Metalca 4, 24413 Palić

024/753 771, 063/510 598, zobrad@yunord.net

Glavni i odgovorni urednik

Milanka Vorgić

Olge Petrov 24, 21000 Novi Sad

021 372 277, 063 586 513, vorgicbe@sezampro.yu

Izdavački savet

Dr **Nada Dugalić-Vrndić** (Beograd)

Žarko Živanović (Sremski Karlovci)

Prof. dr **Jovan Kulinčević** (Beograd) predsednik

Mr **Nebojša Nedić** (Beograd)

Dr **Saša Orlović** (Novi Sad)

Branislav Radojčić (Šid)

Prof. dr **Zoran Stanimirović** (Beograd)

Enad Terzić (Beograd)

Zaharije Trnavčević (Beograd)

Redakcija

Miloš Antonić (Koceljeva)

Živka Vljaković (Zemun)

Dragutin Gajić (Veliko Gradište)

Mr **Aneta Georgijeva** (Krnjaževac)

Dr **Goran Jevtić** (Kruševac)

Dejan Kreculj (Kovin)

Milivoje Perović (Kuršumlija)

Dr **Nada Plavša** (Novi Sad)

Slađan Rašić (Beograd)

Zoran Sević (Ljubovija)

Veroljub Umeljčić (Kragujevac)

Članovi redakcije iz inostranstva

Vladimir Auguštin (Metlika - Slovenija)

Borisav Brnjada (Bar - Crna Gora)

Ferid Belatić (Tuzla - BiH)

Amir Demirović (Sanski Most - BiH)

Milan Isidorović (Sutomore - Crna Gora)

Dr med. **Stipan Kovačić** (Darda - Hrvatska)

Branko Končar (Kozarac - BiH)

Mr **Goran Mirjanić** (Gradiška - BiH)

Aleksandar Mihajlovski (Skoplje - Makedonija)

Franc Prezelj (Kamnik - Slovenija)

Dr **Zlatko Puškadija** (Osijek - Hrvatska)

Milorad Čeko (Banja Luka - BiH)

Dr **Irena Džimrevska** (Skoplje - Makedonija)

Franc Šivic (Ljubljana - Slovenija)

Lektor i korektor

Bogdanka Petrović

Tehnička priprema

Enad Delibos

Tiraž

14.500 primeraka

Štampa

Kolor pres - Lapovo

tel. 034/853-715, 853 560, kolorpres@ptt.yu

Fotografija na naslovnoj strani

Med i Jabuke

Istorija časopisa

Prvi ilustrovani časopis za pčelare štampan je 1883. godine u Beogradu pod imenom "Pčela". Potom je štampan "Srpski pčelar", 1. oktobra 1896. godine u Sremskim Karlovcima. Od 1899. godine nastavlja da ga izdaje Srpska pčelarska zadruga u Rumi. "Pčelar", organ Srpskog pčelarskog društva, izlazi od 1. januara 1898. godine u Beogradu. U Januaru 1934. godine spojili su se "Pčelar" i "Srpski pčelar" i od tada izlaze pod nazivom "Pčelar".

Ukazom predsednika SFRJ "Pčelar" je 1973. godine odlikovan Ordenom zasluga za narod sa srebrnim zracima za izvanredne zasluge, popularisanje i unapređenje pčelarstva, a Kulturno-prosvetna zajednica Srbije dodelila mu je 1984. godine Vukovu nagradu za doprinos kulturi u Srbiji.

Članstvo u SPOS-u

Članstvo u Savezu pčelarskih organizacija Srbije ostvaruje se preko društava pčelara po slobodnom izboru. Članarina u 2007. godini za članove iz Srbije iznosi 1.100 dinara, iz Republike Srpske 28,8 KM, iz Hrvatske 228 kuna, iz Slovenije 5.273 tolara, za pčelare iz Crne Gore, Makedonije i ostalih stranih zemalja gde se časopis šalje poštom 32 €, a gde se šalje avionom 40 €. Članstvo podrazumeva dobijanje 12 brojeva časopisa godišnje.

Račun SPOS-a: 160-17806-08

Saradnja sa časopisom

Rukopisi i fotografije se ne vraćaju. Redakcija zadržava pravo redigovanja tekstova. Za sadržaj tekstova odgovaraju autori, a za sadržaj oglasa oglašivači. Listovi koji preuzimaju radove iz časopisa "Pčelar" dužni su da jasno navedu izvor informacija.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd
638.1

PČELAR: časopis iz sveta nauke i prakse u pčelarstvu/ glavni i odgovorni urednik
Milanka Vorgić. God. 1, br. 1. (januar 1898) - . - Beograd: Savez pčelarskih organizacija
Srbije - (Lapovo: Kolor pres) - 24 cm

Mesečno

ISSN 0350-431X = Pčelar

COBISS.SR-ID 15913218



APISLAVIA

APIMONDIA
Foundation

Dejan Kreculj	
Apimeteorološka prognoza	529
Milanka Vorgić	
Uvodnik	530
Živoslav Stojanović	
Članstvo SPOS-a	531
Đoko Zečević	
Novo u promotivnim aktivnostima SPOS-a	535
Tehnička služba SPOS-a	
Infomracija o učlanjivanju za 2008 godinu	536
Veroljub Umeljčić	
Pismo pčelarima za decembar	538
Milan Matić	
O pčečama s ljubavlju	540
Jožef Agardi	
Putevi prodaje pčelinjih proizvoda	542
Mileta Marković	
Tiha zamena matica	544
Vajat A. Mangam	
Male košnične bube	546
Živoslav Stojanović	
40. kongres Apimondije (treći deo)	548
Petar Đergović	
Pčelinja hrana za sva godišnja doba	550
Matija Marković	
Da li je pesticid bauk?	551
Milivoje Perović	
Put u bespuće	554
Đoko Zečević	
U poseti proti Ljubiši	555
Veroljub Umeljčić	
Mediteranske medonosne biljke	556
Miloš Antičić	
Adam Širah	558
Đoko Zečević	
Pčelari ne priznaju granice	559
Milanka Vorgić	
Šta mogu gimnazijalci u Somboru	560
Branko Končar	
Apitoksinoterapija- lečenje pčelinjim otrovom (I deo)	563
Vesti	564
Seminari	567

APIMETEOROLOŠKA

PROGNOZA ZA DECEMBAR

Prema predviđanjima meteorologa, poslednji mesec ove godine karakterisaće uglavnom ne tako hladno vreme, ali zato sa čestim i obilnim padavinama.

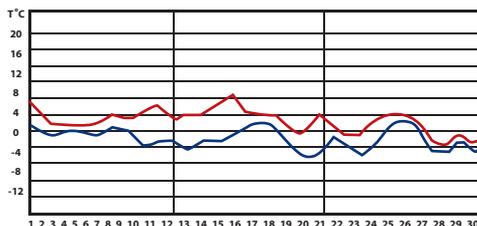
Već u prvoj dekadi jutarnje temperature biće oko nultog podeoka Celzijuosve skale, češće u plusu nego u minusu. Ali, ni preko dana neće se bitnije menjati, te se predviđa da će dosežati tek nekoliko stepeni više. Nprestano će se smenjivati kiša i susnežica, koja će povremeno formirati snežni pokrivač. U danima bez padavina, obilna vlaga usloviće ponegde stvaranje magle.

U drugu dekadu ući ćemo sa hladnim, višednevnim vetrom, sredinom meseca ponovo ulazimo u period obilnih padavina, u početku kiše, a potom i susnežice i snega. Ni u ostatku meseca neće biti značajnijih promena temperature. Preovlađivaće padavine, ali uglavnom bez jačeg vetra, ponegde i sa maglom.

Po takvom vremenu pčelari neće imati prilike, a ako su sve blagovremeno završili, ni razloga da rade na pčelinjaku. Sada pčelicama treba obezbediti mir i svim sredstvima sprečiti uznemiravanje, bilo od ptica, živine, domaćih životinja ili samog radoznalog pčelara. Obilne padavine i naleti jakog vetra mogu da poremete slabo utvrđena postolja košnica, pa ih valja proveriti.

Vrednom pčelaru ostaje dosta vremena za pripreme za narednu sezonu: za rad u radionici, pretapanje starog sača, izradu košnica, ramova, žičenje ... Kao što sa oktobrom počinju prodajne manifestacije, tako se sada pčelari okupljaju u društvima i na brojnim predavanjima i savetovanjima koje ne treba propustiti. Nagoveštene loše vremenske prilike razlog su više da se korisno provede vreme uz neku novu pčelarsku knjigu ili detaljnije pročita letos uzgred pogledani članak u časopisu.

DECEMBAR



Poštovani pčelari, uvažene pčelarke, draga deco!



Evo nas na kraju 2007. godine koju teško možemo da rezimiramo u nekoliko rečenica. Ukratko, ova kalendarska godina ostaće upamćena po dobrom prezimljavanju

pčela i prolećnom razvoju, relativno uspešnoj bagremovoj paši, bilo je i uljane repice, lipa, tu i tamo heljde i svilenice. Nezapamćeno loše je protekla livadska i suncokretova paša zbog velike suše i požara ogromnih razmera. Prolećno prskanje voća opustošilo je mnoge pčelinjake, varoa se odomacila i hara po košnicama. U borbi protiv ove pošasti koriste se organski i konvencionalni preparati, veliki je pomor pčela u Americi i nekim evropskim zemljama, uzročnik se traži, a mi strepimo da se tako nešto ne dogodi i na našim pčelinjacima. Pčele su zazimljene, krenula su predavanja, škole za početnike, seminari i stručna usavršavanja, i većito pitanje kako prodati viškove meda? Da li SPOS može nešto da uradi? Komisija za marketing je bila preduzimljiva i evo, dok čitate ovaj Pčelar, tačnije od 4. decembra, RTS prosečno dva puta dnevno emituje našu reklamu.

“Med je spas! I za dete, i za tete! I za babu i za dedu! Hvala medu! I MOM PČELARU!”

Koliko će to povećati potrošnju i prodaju meda pokazaće vreme, ali to je prvi organizovani nastup SPOS-a pred potrošačima u istoriji dugoj 110 godina. A kad smo kod jubileja on je obeležen u Petrovcu na Mlavi, u Jagodini i svečanom akademijom na Kolarcu. Ti skupovi pokazali su koliko smo jaki i kako samo složni možemo da utičemo i na državu. Naime, prvi put je Ministarstvo za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo izdvojilo 150 hiljada dinara za obeležavanje jubileja SPOS-a! O državnim subvencijama za pčelarstvo u ovoj godini i planovima za narednu biće reči u januarском broju Pčelara. Sigurnim korakom prilazimo državnim organima, ukazujemo na naše

potrebe i probleme, i na ono goruće: registracija. I tu smo sopstvenim snagama, pre svega aktivnostima IO SPOS-a i predsednika, doprineli bržoj izradi Nacrta pravilnika za registraciju pčelinjaka. Očekivali smo da će to biti već završeno, ali državni aparat je veoma spor i uvek rešava preča i važnija pitanja od pčelarskih. Imamo mi razumevanja i dovoljno strpljenja, samo da rešenje bude u korist pčelara. Tako bi se pčelarstvo unapredilo i usavršilo i spremno dočekalo ulazak u Evropsku uniju.

Da SPOS izdaje savremen i kvalitetan list potvrdili su predstavnici Balkanske federacije i Apislavije na sastancima u Beogradu i Bukureštu. Možemo da se pohvalimo da naše tekstove redovno preuzimaju tri časopisa - Ekološki bilten Beograda koji izdaje Gradski sekretarijat za zaštitu životne sredine, potom revija Dobro jutro i Eko školarac. I to govori o tome da su naše teme aktuelne i drugima zanimljive i koliko je pčelarstvo ugrađeno i u druge sfere, pogotovu u ishranu i zdravlje.

Koliko je Pčelar vaš omiljen list potvrđujete vi sami, poštovani čitaoci, svojim pozivima i pismima. Rado prihvatamo vaše sugestije i predloge, možete da ih nađete i u ovom broju, ali već u narednom posvetićemo pažnju deklaraciji za pčelinje proizvode.

A ovaj broj Pčelara nudi vam jedinstvene statističke podatke o tome ko smo i šta smo! Prelistavajući Pčelar iz vremena Jovana Živanovića, primeti se da on beleži sliku pčelarstva onog vremena. Možda će sadašnji podaci nekim budućim generacijama toliko značiti. Sigurno je da se ova generacija pčelara trudi da ostavi dobru sliku pčelarstva u Srbiji.

U nadi da ćemo i u 2008. uspešno sarađivati, najsrdačnije vam čestitam Novu godinu za željom da vam bude zdrava, medna i beričetna!

P.S: Uz januarски broj članovi SPOS-a dobiće di-vi-di sa brojevima Pčelara 1898 - 2005. s mogućnošću pretraživanja i štampanja.

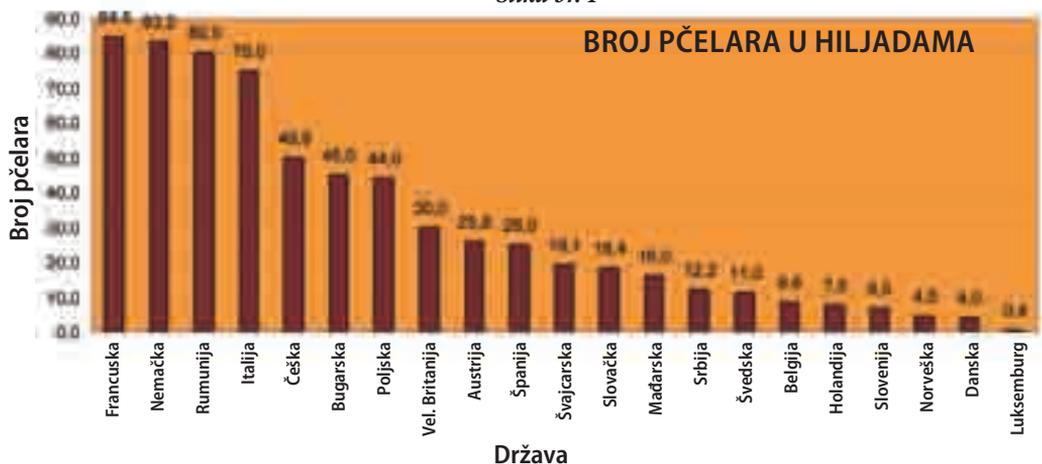


ČLANSTVO SPOS-a U 2007. GODINI

Od postojanja SPOS-a, u ovoj, 2007, godini jubileja, 110. godišnjice Saveza, zabeležen je i verovatno maksimalan broj naših članova. Koliko nas ima, s kakvom strukturom i tipovima košnica kao i s nizom drugih interesantnih podataka upoznaćemo se zahvaljujući našoj bazi podataka. Biće dati uporedni podaci o bitnim pčelarskim vezama sa državama-članicama Evropske unije. Ovi podaci članica Evropske unije (bez podataka za Srbiju) su objavljeni u nemačkom časopisu, Deutsches Bienen Journal 2/2007 - Klaus Nowottnick, a prezentovao ih je na Sovjetu Apislavie 2. novembra u Bukureštu dr Miroslav Peroutka, predsednik Češkog pčelarskog saveza.

Broj naših članova SPOS-a je u 2007. godini narastao do 12.177 članova. Gde smo u poređenju sa pčelarima EU po broju članova može se videti na sl.1:

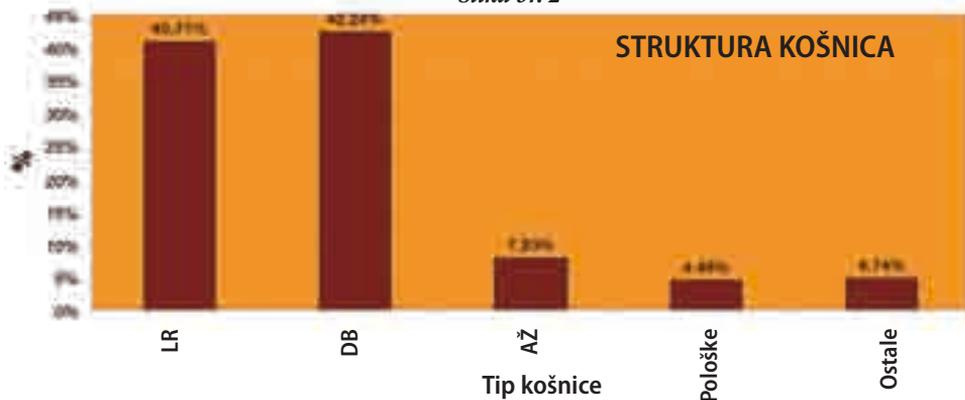
Slika br. 1



Dakle, po broju članova, Francuska je prva sa 84.500, za njom su Nemačka i Rumunija, a mi bi bili na 14. mestu (da smo članica EU) sa 12.177 članova.

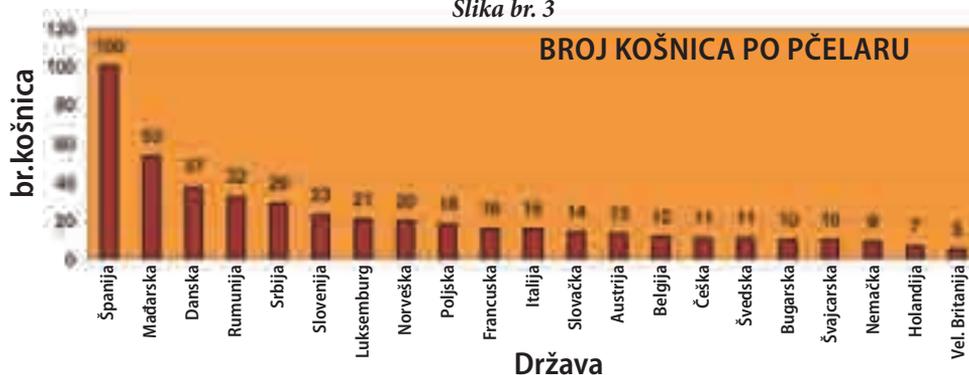
Prema podacima koje su dostavili naši članovi, ima ukupno 354.568 košnica, a dominiraju 2 nastavljache DB i LR. Ukupna struktura košnica izražena u procentima prikazana je na slici br.2.

Slika br. 2



Sledeći interesantan podatak je o veličini prosečnog pčelinjaka. Naš pčelar prosečno ima pčelinjak od 29,43 košnice što bi nas stavilo na visoko peto mesto među zemljama EU. Najveći pčelinjaci su u Španiji (100), Mađarskoj (53) itd. Podaci su dati na sl.3.

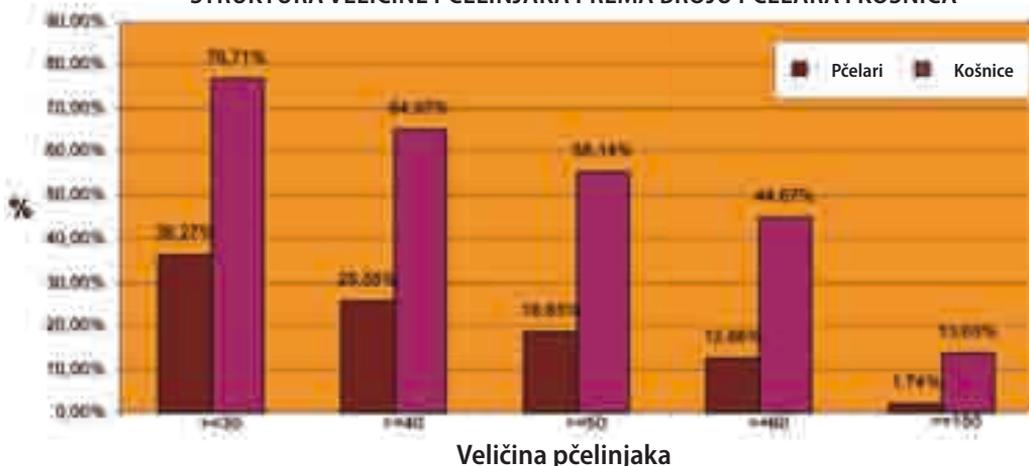
Slika br. 3



Jedan od takođe interesantnih podataka je i veličina pčelinjaka prema broju pčelara i košnica. Razmatrani su pčelinjaci sa više od 30, 40, 50, 60 i 150 košnica. Mi imamo 4.416 pčelara (36,27%) sa pčelinjacima većim od 30 košnica, a oni imaju 271.991 košnicu što je 76,71% od ukupnog broja košnica članova Saveza. Pčelinjake veće od 40 košnica ima 3.111 pčelara (26,55%), a u njihovom posedu je 230.366 košnica (64,97%). Pčelinjaka većih od 50 košnica ima 2.271 pčelar (18,65%), a u njihovom posedu je 195.497 košnica (55,14%). Pčelinjaka većih od 60 košnica ima 1.541 pčelar (12,66%), a u njihovom posedu je 158.378 košnica (44,67%). Na kraju pčelinjaka većih od 150 košnica ima svega 212 pčelara (1,74%), a u njihovom posedu je 48.311 košnica (13,63%). Poređenja radi treba reći da recimo Rumunija ima 17,4% pčelara (10 puta više od nas) koji poseduju pčelinjake sa više od 150 košnica. Dakle, kod nas dominiraju pčelari hobisti, a imamo jako malo profesionalaca. Ovi podaci izraženi u procentima dati su na sl. 4.

Slika br. 4

STRUKTURA VELIČINE PČELINJAKA PREMA BROJU PČELARA I KOŠNICA



Ako bi nas interesovalo koji su nam pčelari sa najvećim brojem košnica i najvećom proizvodnjom u 2006. godini možemo saznati iz sledeće tabele (dvojica pčelara nisu bila saglasna da se ovi podaci objave pa je umesto njihovih imena i naziva mesta stavljen znak “?”):

NAJVEĆI PČELINJACI

R.br.	Ime i prezime	Br.koš.	Mesto
1	Dragan Jeftić	1206	Oparić
2	Milan Jeftić	787	Oparić
3	Radoslav Stepanović	700	Rača
4	Radomir Bradić	620	Trstenik
5	Zoran Stojanović	561	Kraljevo
6	Stanislav Vener	510	Kupinovo
7	Boža Petrović	500	Beograd
8	Dušan Mirić	500	Lazarevac
9	Dragan Terzić	450	Podunavci
10	?	450	?

NAJVEĆI PROIZVOĐAČI MEDA

Ime i prezime		Mesto
Slavoljub Radosavljević	25	Svrljig
Dragan Terzić	25	Podunavci
?	14	?
Ivan Arsić	10	Tečić
Zoran Kovačević	10	Beograd
Igor Ivović	9	Kragujevac
?	9	?
Dragiša Milovanović	8	Badovinci
Borisav Ranković	8	Beograd
Luka Rabrenović	8	Ivanjica

Ukupno je u 2006. godini, prema našim podacima, proizvedeno 6.057.888 kg meda. Prosečno je po košnici proizvedeno svega 17,27 kg, a prosečna proizvodnja po pčelinjaku 503,01 kg. Nekada se govorilo da se pčelarstvom bave stariji ljudi i penzioneri. Međutim, po navedenim podacima stiče se utisak da nam se pčelarstvo podmladilo, jer je prosečna starost pčelara SPOS-a 54,27 godina. Zanimljiv je i podatak o najstarijim i najmlađim pčelarima:

NAJMLAĐI PČELARI

R.br.	Ime i prezime	Starost (god)	Mesto
1	Nikola Jovanović	9	Despotovac
2	Srdan Petković	10	Pirot
3	Perica Ćurčić	11	Ivanjica
4	Nikolić Milivojević	12	Valjevo
5	Branko Radovanović	12	Kragujevac
6	Zoran Janković	12	Batočina
7	Dušan Ćupović	13	Priboj
8	Mirko Tešić	13	Bačka Topola
9	Aleksandar Živanović	14	Vel. Gradište
10	Admir Drndić	14	Sjenica

NAJSTARIJI PČELARI

Ime i prezime	Starost (god)	Mesto
Miloš Ivanović	97	Bajina Bašta
Zdravko Malešević	96	Šabac
Bogdan Đurić	93	Sm.Palanka
Đorđe Janjatović	93	Sombor
Života Novaković	90	Čačak
Dragomir Stanošević	89	Arandjelovac
Rade Vukić	89	Beograd
Stanoje Nikodijević	89	Despotovac
Milomir Ivković	88	Lajkovac
Sreta Stolić	88	Ruma

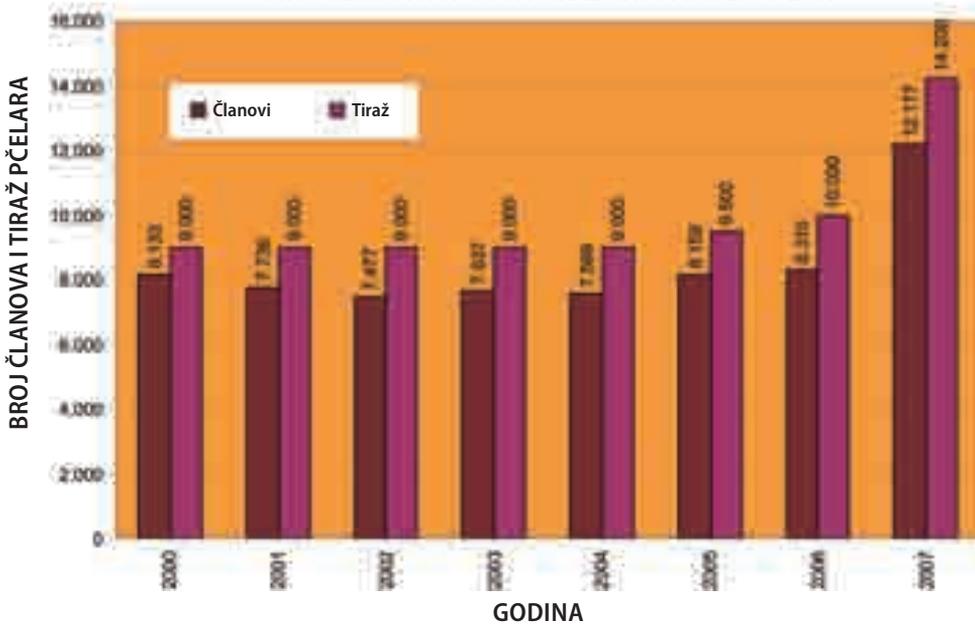
Smatram da sve navedene kolege sa ovog spiska zaslužuju posebne čestitke, pogotovo najstariji, Miloš Ivanović iz Bajine Bašte i mladáni Nikola Jovanović iz Despotovca.

Ako posmatramo broj članova SPOS-a i tiraž časopisa Pčelar u periodu 2000-2007, možemo zaključiti da nam je broj članova u periodu 2000-2004. bio konstantan ili čak u blagom padu, a da od 2005. godine ima tendenciju rasta. Najveći rast je zabeležen u ovoj godini, za gotovo 50 %. Tiraž časopisa je u periodu 2000-2004. bio konstantan i

iznosio je 9000 primeraka. Od 2005. godine tiraž počinje konstantno da raste da bi se ove godine ustalio na 14.200 primeraka. Ovi podaci su prikazani na sl. 5.

Slika br. 5

BROJ ČLANOVA SPOS-A I TIRAŽ ČASOPISA 2000-2007



Važno je napomenuti da se od ove godine Pčelar štampa osim na tradicionalnom ćirilicnom pismu i na latinicnom. Tiraž časopisa na ćirilici je 12.500, a na latinici 1.700 komada. Latinična verzija dominantno se distribuira za Sloveniju (178), za Hrvatsku (275), za BiH (469 na latinici i 620 na ćirilici), ali i za mnoge pčelare u Vojvodini. U mnogim društvima pčelara i udruženjima u Vojvodini gde dominiraju pčelari, pripadnici nacionalnih manjina (Mađari, Rumuni, Hrvati i Slovaci), Pčelar se dostavlja saglasno njihovim željama, na latinici. Ova novina doprinela je da se broj članova iz ovakvih sredina značajnije poveća. Ilustrativan je primer DP Kanjiža koje je do prošle godine imalo samo jednog pretplatnika, a sada primaju 30 primeraka, uglavnom latiničnih. U Subotici se broj članova povećao za 10-tak procenata, ali oko 2/3 članova se opredelilo da prima latiničnu verziju časopisa. Prošlogodišnja odluka Izvršnog odbora da se Pčelar štampa i na latinici i da se distribuira i u novonastale zemlje bivše SFRJ, siguran sam da je bila na mestu i da je opravdala naša očekivanja.

Treba još napomenuti da se časopis besplatno šalje i na adrese 91 manastira i 11 škola (poljoprivredne i poneka osnovna koja ima svoj pčelinjak i svoju pčelarsku sekciju).

Navedeni, egzaktni podaci nadam se da raduju svakog našeg pčelara i svakog iskrenog zaljubljenika u pčelarstvo. Oni raduju, ali i stvaraju nove obaveze rukovodstvu SPOS-a. Smatram veoma bitnim da i u narednoj godini zadržimo ovaj trend rasta broja naših članova, a da članstvo dostavlja tačne podatke sa svojih pčelinjaka. Stvorena baza podataka biće polazna osnova za, opravdano se nadam, prve prave subvencije države prema našim pčelarima i u isto vreme polazna osnova za pristup fondovima EU, ukoliko naša zemlja sledeće godine potpiše, već sada parafirani sporazum o pridruživanju Evropskoj uniji.

NOVO U PROMOTIVNIM AKTIVNOSTIMA SPOS-a



foto: Nenad Delibos

Da nije jednostavno i lako ideje pretvoriti u stvarnost, pokazalo se i na primeru rada komisije za marketing IO SPOS-a! Različiti pristupi mnoštvu ideja u cilju edukacije široke građanske potrošačke populacije, izrodili su prvenac - prvu akciju u predstavljanju značaja pčelinjih proizvoda za mlade i stare!

Konačno, ono što je najavljeno u prošlom broju našeg časopisa u vezi s marketinškim aktivnostima, dobilo je, uz jednoglasnu

podršku svih članova IO zeleno svetlo za izradu SPOTA namenjenog potrošačima.

Sada, kada su se stekli neophodni uslovi (nikada nije kasno), krenuli smo u jednu za početak skromniju prezentaciju, na najpopularnijem mediju, Televiziji i to sa SPOT-om koji će se, prema odluci IO, vrteti najmanje dva meseca na prvom i drugom programu Javnog servisa!

Izvršni odbor je na predlog Komisije doneo odluku da se sa TV nastave razgovori o uslovima dugoročnijeg predstavljanja pčelinjih proizvoda, i ne samo na nacionalnoj, već i na lokalnim televizijama.

Pošto stalno ima prigovora da se u prodaji pojavljuje falsifikovan med kao i jevtini uvozni medovi, ideju da se u spotu naglasi potrošačima da med kupuju od tzv. "svog pčelara", treba podržati i oceniti veoma ispravnom, zar ne?

Na kraju, voleo bih da nakon par meseci analiziramo tržište i pokušamo da sublimiramo rezultate koji će tek za godinu dana biti značajniji.

U ime Komisije, zahvaljujem se predsedniku i članovima IO na potpunom uvažavanju naših predloga.

RTS	Trajanje	sub	ned	pon	uto	sre	čet	pet	sub	ned	pon	uto	sre	čet	pet	sub	ned	pon	uto	sre	čet	pet	sub	ned	pon	uto	sre	čet	pet	sub	ned	pon	Σ emisija	Σ sekundi
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31		
Jutarnji Program	10	1		1	1			1		1		1		1		1		1		1		1		1		1		1		1		1	14	140
Žikina Šarenica	10					1								1							1								1				4	40
Dizni	10						1						1								1								1				4	40
Dečija emisija	10	1	1	1	1	1				1	1	1	1			1	1	1	1			1		1	1				1	1	1	19	190	
Dečija emisija	10		1					1	1					1	1		1		1	1				1	1	1			1	1	1	11	110	
Ovo je Srbija	10	1			1			1		1	1	1				1		1		1	1				1				1			12	120	
Dnevno emit.		3	2	2	2	2	1	1	3	2	3	2	3	1	1	2	2	3	2	3	1	1	3	2	2	2	3	1	1	3	2	3	64	640

Šema emitovanja spota

INFORMACIJA O UČLANJIVANJU ZA 2008. GODINU

Kako nam se bliži kraj tekuće i početak naredne godine, dolazi na red i pitanje učlanjenja u SPOS za iduću godinu i problem koji se javlja pri unosu podataka u našu bazu. S obzirom na to da u kratkom roku stigne ogromna količina podataka, uglavnom na spiskovima koji su pisani rukom, naravno, različitim rukopisima, mi nismo u mogućnosti da ispratimo unos tih spiskova onako kako oni stižu poštom, jer se dešava da u jednom danu stigne i po tridesetak spiskova, što je fizički nemoguće uneti za jedan dan. Da bi se to sprečilo, sada ćemo pokušati da Vam pružimo izvesna uputstva kako da spiskovi koje šaljete izgledaju. Tehničke mogućnosti koje će doprineti bržem unosu podataka ćemo i ove godine poboljšati, ali brži unos podataka će biti moguć samo uz Vašu pomoć prilikom pravljenja spiskova. Naime, evo o čemu je reč. Daćemo vam dve mogućnosti, u zavisnosti od toga na koji način možete da pripremite spisak članova za narednu godinu.

1) Pre svega, molimo sve one koji imaju i najmanju mogućnost da spisak naprave u elektronskoj formi to tako i urade. To znači da spisak treba da bude napravljen u „EXCEL FORMAT“-u, a primerak tog spiska se nalazi na našem sajtu www.spos.info u odeljku „Uputstvo za učlanjenje“. Svi koji budu slali spiskove u elektronskom obliku mogu da računaju na to da će časopis dobiti u najkraćem mogućem roku. Za elektronski oblik spiska je bitno da polje „JMBG“ bude jedinstveno, bez pojedinačnih ćelija za svaku od 13 cifara matičnog broja. Takođe, u polju za određivanje pisma na kojem želite da dobijate časopis, potrebno je da obeležite samo ono polje šta želite, npr. ako želite časopis na latinici, obeležite samo polje gde piše „latinica“. Svima kojima nije obeleženo polje „latinica“, dobijaće časopis na ćirilici. Takođe, ako ste seleći pčelar, popunite polje „Seli“. Tako napravljen spisak možete poslati na naš mail: spos@sezampro.yu ili običnom poštom uz prethodno prebacivanje na disk koji ćete zatim poslati poštom. Prilog 1, (formular za učlanjenje u elektronskom obliku):

PRILOG 1. Formular za učlanjenje u elektronskom obliku

ČLANOVI UDRUŽENJA ili DRUŠTVA PČELARAza 2008. god.																
							br. i tip košnice					2007.			Časopis	
R.br.	Prezime i ime	Adresa stana	Pošta	Mesto	Tel. 0.....	JMBG	LR	DB	AŽ	Pol.	Ost.	Med (kg)	Zimuje, KO, br.parc.	Ćir.	Lat.	Seli
1																
2																

PRILOG 2. Formular za učlanjenje putem spiska koji nije u elektronskom obliku

ČLANOVI UDRUŽENJA ili DRUŠTVA PČELARAza 2008. god.																
Članovi SPOS-a za 2008, a bili su u SPOS-u i u 2007, bez ikakvih izmena																
							br. i tip košnice					2007.			Časopis	
R.br.	Prezime i ime	Adresa stana	Pošta	Mesto	Tel. 0.....	JMBG	LR	DB	AŽ	Pol.	Ost.	Med (kg)	Zimuje, KO, br.parc.	Ćir.	Lat.	Seli
1																
2																
Članovi SPOS-a za 2008, a bili su u SPOS-u i u 2007.godini, sa određenim izmenama																
1																
2																
Novi članovi SPOS-a																
1																
2																

2) Za sve one koji nisu u mogućnosti da spisak pripreme u elektronskom obliku, spisak bi morao da izgleda ovako: pre svega, to je isti formular kao da se radi u elektronskom obliku ali je drugačije koncipiran (prilog 2). Naime, spisak mora biti podeljen u tri dela, tj. čine ga tri tabele. U prvom delu spiska ili prvoj tabeli, koja nosi podnaslov: „Članovi SPOS-a za 2008, a

bili su u SPOS-u i u 2007. bez ikakvih izmena“, su svi oni koji su bili članovi SPOS-a i u 2007. godini, a da pri učlanjenju u SPOS za 2008. godinu, u njihovim podacima nema nikakvih izmena. U drugom delu spiska ili drugoj tabeli, koja nosi podnaslov „Članovi SPOS-a za 2008. a bili su u SPOS-u i u 2007. godini, sa određenim izmenama“, (a pod tim izmenama se misli na npr. broj košnica, adresa, katastarska opština i broj parcele gde pčele zimuju ili bilo koja druga izmena u odnosu na prošlu 2007. godinu, koja se upisuje u odgovarajuće polje), su svi oni koji su bili u SPOS-u i u 2007. godini, a sada, prilikom učlanjenja za 2008. godinu, prijavljuju bilo koju izmenu podataka koji se traže. Treći deo spiska ili treća tabela, nosi podnaslov „Novi članovi SPOS-a“. U trećem delu spiska ili trećoj tabeli, su oni budući članovi SPOS-a, koji to postaju prvi put, tj. nisu bili u SPOS-u ranijih godina ili su bili pre 2007. godine. U prilogu 2 možete videti kako bi spisak morao da izgleda.

Poštovane kolege pčelari, molimo vas da prilikom pravljenja spiska (ako nije u elektronskoj formi) ispoštujete ovo uputstvo iz Priloga 2, jer nama, u Stručnoj službi SPOS-a olakšavate unos podataka, a time i brzinu unosa podataka pa će samim tim to za posledicu imati i brže stizanje Vašeg i našeg časopisa „Pčelar“ do svakog od Vas, pojedinačno. S nadom da će nam iduća godina biti još bolja od ove, primite puno srdačnih pčelarskih pozdrava od onih koji su tu zbog Vas. Pozdrav iz SPOS-a.

P.S. Molimo Vas da izbegavate pojedinačne uplate članarine, ali ako je i to neophodno, pre uplate obavezno pozovite Stručnu službu i informišite nas o toj uplati kako bi je mogli knjižiti na odgovarajući način. Takođe, sva društva/udruženja kod kojih je došlo do promene osobe za kontakt sa SPOS-om (predsednik, sekretar, blagajnik i sl.) to bi trebalo da jave kako bi SPOS ažurirao svoje podatke, a sve u cilju lakše komunikacije i tačnijeg prenosa informacija

Stručna služba SPOS-a.

UPUTSTVO ZA PRETPLATU NA ČASOPIS

IZ REPUBLIKE SRPSKE I FEDERACIJE BIH

1) Svi koji žele časopis „Pčelar“ i u narednoj, 2008. godini, a žive u Republici Srpskoj, to mogu, osim direktnom uplatom 32 evra na račun SPOS-a i dobijanja pojedinačnog časopisa na kućnu adresu, da ostvare na sledeći način. Potrebno je da se jave Udruženju pčelara „Semberija“ u Bijeljini, ul. Galac 66, tel. ++387 055 206 452 ili ++387 55 205 491 i traže g. Milorada Tešića, sekretara bijeljinskog udruženja. Pretplata iznosi 44 KM (22 evra). Časopis će biti slat iz Beograda u „M“ vrećama (pri čemu u jednoj vreći mora biti najmanje 100 časopisa) u Udruženje pčelara „Semberija“ u Bijeljini, odakle će biti dalje distribuiran do pretplatnika u Republici Srpskoj. Dakle, svi zainteresovani treba da se jave na navedenu adresu i telefon.

2) Svi koji žele časopis „Pčelar“ i u 2008. godini, a žive u Federaciji BiH, do njega će doći, osim direktnom uplatom 32 evra na račun SPOS-a i dobijanja pojedinačnog časopisa na kućnu adresu, na isti način kao i u 2007. godini. Dakle, potrebno je da se jave Savezu pčelara Tuzlanskog Kantona, ul: Stari grad 9, 75000 Tuzla, tel. ++387 035 263 502, ++387 061 567 115, ++387 061

292 074, ++387 061 937 977 ili na e-mail: ugptuzla@inet.ba. Kontakt osoba je g. Fehro Mustabašić. Pretplata za Federaciju BiH iznosi 44KM (22 evra), i može se uplatiti na račun: NLB Tuzlanska banka, broj računa: 1321000309643117, primalac: Savez pčelara Tuzlanskog Kantona. Časopis će biti slat iz Beograda u „M“ vrećama (pri čemu u jednoj vreći mora biti najmanje 100 časopisa) na gore navedenu adresu, a odatle će se dalje distribuirati do pojedinačnih pretplatnika.

Ako se zainteresuju druga udruženja pčelara, osim dva navedena, i to ne samo u Republici Srpskoj ili Federaciji BiH, da preuzimaju časopis koji se iz Beograda, osim slanjem na kućnu adresu, može poslati samo u „M“ vrećama i dalje ga distribuirati svojim članovima, uz obavezu da u vreći mora biti najmanje 100 časopisa, mogu da se jave na adresu: Savez pčelarskih organizacija Srbije, Molerova 13, 11000 Beograd, tel. ++381 11 2458 640 ili na e-mail: spos@sezampro.yu kako bi se dogovorili o eventualnoj budućoj saradnji.

Svim našim čitaocima želimo srećnu i uspešnu Novu godinu.

Savez pčelarskih organizacija Srbije



PISMO PČELARIMA ZA DECEMBAR

„U decembarske večeri pčelar ima priliku da razmišlja o pčelarstvu i sa teorijske tačke gledišta. Dobro je razračunati se sa onom gomilom utisaka, koje smo stekli u toku intenzivnog letošnjeg pčelarenja. Decembarske večeri su vrlo pogodne za pročišćavanje skupljenih saznanja. Sve što smo čuli ove godine, neće nam biti potrebno za iduću. Niko se neće u idućoj godini poslužiti celokupnim rezervoarom onih ponuda, koje su nam uklepali u glavu dobronamerni pčelarski pisci i „stručnjaci“...

...Ja lično čitam i čujem svakojake pčelarske novosti, ali malo što od njih uvodim u svoju praksu. Moram da vršim jedan strog izbor. Tako su me, uostalom, naučili stariji, iskusniji pčelari i tako mi diktira sama praksa. Nepriлично bi bilo saznati za jednu novost, pa odbaciti ranije stečeno iskustvo na račun nje. Novost treba polagano i oprezno uvoditi u već uobičajenu praksu. Ko opet nikako ne želi da uvodi novosti u svoju praksu, taj je tipični konzervativac. Ni preterana konzervativnost, ni preterano uvođenje novotarija nije za preporuku. Za preporuku je da se novosti polagano i smišljeno uvode...“

Dr Sima Grozdanić
Pčelarsko pismo za decembar
PČELAR, decembar 1934. god.

Decembarske posete pčelinjaku

U ovom mesecu su česte velike snežne padavine, pogotovo u višim predelima. Ne treba se plašiti da će sneg koji se zadržava na poletaljci zatvoriti léto i da u košnicu neće dopirati vazduh. Svež sneg je rastresit i porozan, pa kroz njega vazduh lako prolazi, tako da pčelama u košnici zbog toga ne preti opasnost. S druge strane, topli vazduh iz košnice pomalo izlazi napolje kroz léto i diže se uz prednju stranu, pri čemu otapa sneg uz zid košnice iznad léta. Time je obezbeđen dodatni prostor za „disanje“ pčelinjeg društva u košnici. Problem može da nastane kad sneg prestane da pada pa dnevne temperature budu iznad

0°S, a uveče naglo zahladi i nastupe noćni mrazevi. U takvoj situaciji, zbog otopljenog snega, s krova košnice curi voda na poletaljku i tu počinje da se ledi, usled čega postoji mogućnost da led potpuno zatvori léto pa da nastanu problemi. Zato, i kad sneg prekrije okolinu, pčelinjak treba povremeno posećivati. Preporučljivo je, kad padavine prestanu, a dnevne temperature malo porastu, da pažljivo očistimo sneg s krovova i poletaljki košnica.



Savijene i polomljene grane pod teretom snega

Kad pada vlažan („jugov“) sneg, on se zadržava na granama drveća, opterećujući i savijajući ih. Zbog toga grane mogu da se polome, da tresnu na košnicu i uznemire pčele. Zato u takvim situacijama treba posetiti pčelinjak i savijene grane rasteretiti, otresti sneg s njih. Ako se u ovom periodu, a naročito pri velikim mrazevima, desi potresanje košnica i grubo uznemiravanje pčela, pčelinje društvo može da strada. Naime, zbog potresa i uznemiravanja pčelinje klube može da spadne sa ramova na podnjaču, pri čemu će se rasturiti i odvojiti od hrane. Zbog rashlađenja i niskih temperatura, pčele ne mogu da se vrate na ramove pa su osuđene na propast. Do istih problema može da dođe i ako pčele uznemiravaju detlići i žunje, zatim živina i neke krupnije domaće životinje ako prodru u pčelinjak. Zato pčelinjak treba da je dobro ograđen, a ptice, koje su zakonom zaštićene, treba rasterivati.



Zimsko premeštanje košnica

Ako je pčelinjak zanimljiv sa ponekim praznim mestom, a želimo da nam košnice budu grupisane, ili želimo da „prepakujemo“ pčelinjak na neko drugo, obližnje mesto, onda je nastupajući period prilika da to učinimo. Kad je duže vreme hladnije, pa protekne dvadesetak dana od zadnjeg izletanja pčela, košnice možemo da premeštamo na druga mesta u pčelinjaku, bez bojazni da će se pčele, ako uskoro budu izletale, vraćati na staro mesto, jer su u međuvremenu stari položaj „zaboravile“. Košnice se premeštaju bez potresanja, veoma pažljivo i obavezno na rukama. Ovo ne treba raditi pri velikim mrazovima, već iskoristiti dane sa temperaturom od 0°S do +5°S.

Početak legla

Približavanjem vremena za početak polaganja jaja, temperaturu u centru klubeta pčele povećavaju na 32–34°S. Pčelinje društvo srednje jačine, u vreme kad nema legla, troši dnevno oko 20–25gr meda. Pojavom legla potrošnja hrane se povećava oko dva puta. U periodu hladnijeg vremena dobro dođu topli dani povremeno, koje pčele iskoriste da izlete na pročišni let da bi ispraznile izmet iz zadnjeg creva. Interesantno je da su u stara vremena pčelari pronalazili u šumama duplje sa pčelama, prema mrljama od njihovog izmeta, koje su se videle na snegu.

Početak produžavanja dana, krajem decembra, pčelama nepogrešivo „ukazuje“ na približavanje proleća, odnosno skoru pojavu rascvetalog medonosnog bilja. U njima se javlja instinkt za jačanje zajednice, kako bi, kad dođe vreme, što uspešnije iskoristile pašu i stvorile potrebnu zalihu hrane. Produžavanje dana je signal na

koji pčele reaguju izdašnjim hranjenjem matice mlečom. Zbog pojačane ishrane, kod matice se ponovo aktivira funkcija jajnika i ona ponovo počinje da polaže jaja. Prvo polaže mali broj dnevno, a zatim se količina postepeno povećava. Zona legla se formira ispod površina sa hranom, po pravilu u prednjem delu staništa, do léta, jer je tu i dotok svežeg vazduha. Pojavom legla, još više dolazi do izražaja prirodna osobina pčela da grade uske, a visoke satove i da smeštaju rezervu hrane u gornjoj zoni satova u kojima je i leglo. Pčele se „vezuju“ za zonu legla, i pri niskoj spoljnoj temperaturi neće napustiti tu površinu, ni pod kojim uslovima. U prirodnom staništu, hrana je iznad legla, i pčelama je uvek „na dohvat ruke“. Kako se ćelije sa hranom prazne, tako se i površina sa leglom postepeno širi na gore. Prvog dana matica snese mali broj jaja, svega 10–20. Sve zaležene ćelije čine jednu celinu – mali izduženi krug. Matica postepeno ubrzava polaganje jaja, zaležući susedne ćelije. Tako se iz dana u dan povećavaju površine sa leglom. Oblik zone legla u prirodnom staništu je vertikalno elipsast, isti kao i oblik zimskog klubeta, samo što je, naravno, uvek od njega manji, dok je u savremenim košnicama najčešće u obliku položene elipse. Kada zaleže površinu prečnika oko 7–8cm na prvom satu, matica prelazi na susedni, na kojem, naspram već zaležene površine, u pripremljene ćelije počne da polaže jaja, a zatim, šireći leglo na prvom satu, prelazi na isti način na drugi, susedni sat. Dalje, naizmenično na sva tri rama širi površine legla, prelazeći postepeno i na spoljne površine bočnih satova, pa zatim i na sledeće ramove.



Početak legla u prirodnom staništu i u savremenoj košnici



O PČELAMA S LJUBAVLJU



Decembarska hladnoća i vlažna magla spustile se dolinom Jadra. U njoj mi je pčelarska kuća i deo pčelinjaka. Nepovoljno je to mesto za zimovanje pčela, ali pčele ne mogu da ulože protest. Protestuje samo moja savest, jer slobodno življenje pčela je iluzija. U stvarnosti svaki pčelinjak je njihov rezervat bez vidljivih ograda. Da su pčele odlučivale o mestu zimovanja, sigurno ne bi bile tu, već na proplanku gde su njihove srećnije drugarice i gde sam se i ja, u ovo mlado zimsko jutro uputio.

Svaka sredina ima svoj glas. Planinski prevoj me dočeka s glasom vetra. Svirao je na žicama zamršenog granja šume koja mu je oduzimala snagu da zaštiti košnice i pčele. U njihovom klubetu sve je podređeno socijalnoj zajednici za koju se po potrebi svaka pčela bezrezervno žrtvuje. Harmonija te porodice je toliko fascinantna, da sve što se u njoj dešava kao da nije stvarnost! Istovremeno sve je jednostavno i savršeno kao u kosmosu. Ne znam tajne klubeta, pa mi ostaje samo da mu se divim. Obavijeno pretećom hladnoćom što prodire gde god hoće, osim kroz plašt pčela, kojim one u centru klubeta čuvaju većito leto!

Zahvaljujući njemu, pčele svoju „dijapauzu“ (prekid u razmnožavanju) koriste za godišnji odmor. U njemu se zajedno sa maticom, „podmlađuju“ i spremaju za obnovu svoje

zajednice. Zbog toga, svako uznemiravanje im nanosi štetu. Izuzetak je antivarozni tretman, zbog kojeg sam upravo došao. Nakapavanje oksalne kiseline po ulicama pčela je, po mom mišljenju, jedan od efikasnijih načina da pčele oslobodimo od dugo živeće varoe. Od tada pa sve do pojave prvog legla, pčele u klubetu su dovoljne same sebi. Obilasci pčelinjaka i otkljanjanje nepredvidivih posledica ekstremnih zimskih uslova, uvek su za preporuku, kao i obavezna analiza prošlogodišnjeg vođenja pčelinjaka i donošenje plana rada za narednu pčelarsku godinu.

Zato, dok su pčele u relativnom mirovanju,iskusni pčelari renoviraju inventar, nabavljaju satne osnove, pripremaju okvire i plasiraju pčelinje proizvode. Za to vreme potencijalni pčelari su u dilemi - kako početi? Za pčelarenje je potrebno znanje i početni kapital, a i jedno i drugo im često nedostaju. Moj savet je: ako niste alergični na ubod pčela, a s ljubavlju govorite o njima, sve drugo se vremenom postiže.

Prvi kontakt sa pčelama jedan od početnika ostvario je na mom pčelinjaku. Preporučio sam mu da pre ulaska u zonu masovnog izleta pčela lice zaštiti pčelarskom kapom. Bojažljivo je prilazio prvoj košnici. Govorio sam mu: Koristi blag mlaz dima i preko poletaljke uspostavi komunikaciju sa pčelama. Sačekaj malo da pčele odreaguju na dimno iznenađenje. Bez naglog pokreta podigni i odloži krov i poklopnu dasku košnice. Pčele spremne na odbranu opet ukroti sa malo dima. Sad koristi pčelarski nož i pažljivo izvadi predzadnji okvir sa pčelama. One se uvek malo bune kad ih prekidamo u radu, ali se brzo prilagođavaju i nastavljaju započeto.

Ja pričam, a on se zagledao u pčele i okvir sa saćem pred sobom, pun darova prirode čiji opojni mirisi nose pozitivnu energiju te mnogočlane i harmonične pčelinje porodice. Fasciniran tim, za njega neobičnim prizorom, još ne shvata da je u svetu pčela i da postaje deo tog sveta.

Zbunio se kad sam mu rekao: „To je od sada tvoj raj. Srećno ti pčelarenje!“

I započeo ga je omogućivši pčelama da se blagovremeno i kvalitetno pripreme za zimu. Sad, dok zima isprobava svoje čarolije, treba sticati teorijska znanja. Treba nabaviti i košnice, ali koje? Pčelama bi najviše odgovaralo živo stablo sa šupljinom dovoljnom za njihov razvoj i skladištenje rezerve hrane. Takva ili slična staništa oduševljavaju hobbiste, koji od pčelarenja očekuju isključivo zadovoljstvo. Da bi gajenje pčela bilo profitabilno neophodne su savremene košnice. Po mom mišljenju, jedino vertikalne nastavljache (DB, LR, Farar) kompromisno zadovoljavaju i pčele i pčelare.

Ove košnice iznedrila je pčelarska praksa i one traju kao evergrin muzika. I preporučene vertikalne nastavljache, danas najčešće nisu u svojim prvobitnim dimenzijama. Njihove modifikacije uslovljene su rasom pčela, vremenskim i pašnim okolnostima, tehnikom pčelarenja, potrebama zaštite pčela, mogućnostima pčelara i mnogo čime drugim. Zato svaku košnicu prihvatite kao savremen alat, a na vama je da znate zanat. Pogrešno je mišljenje da od tipa košnice zavisi uspeh u pčelarstvu. Bogata paša i pravilno usmeravanje rada pčela napuniće svaku košnicu medom. I pored te istine, svaki tip košnice prema svojim karakteristikama odgovara pojedinim kategorijama pčelara. Zato bez namere da utičem na bilo čije odluke, izneću svoje mišljenje, zasnovano na dugogodišnjoj pčelarskoj praksi sa sva tri tipa vertikalnih nastavljacha.

Amaterima (do 100 košnica) kojima je pčelarstvo dopunska delatnost, preporučio bih modifikovanu desetoramsku DB košnicu u kojoj u brdsko-planinskim predelima pčele uspešnije zimuju. Ako su vam mogućnosti i pčelarsko znanje iznad prosečnih i želite da se profesionalno bavite pčelarstvom, standardna ili modifikovana LR (sa fararovim medištem) biće dobar izbor.

Za prave znalce života i rada pčela, kojima je pčelarenje izazov, ili nauka kojom se bave, fararova košnica omogućava najviše.

Funkcionalnost svih košnica zavisi od standardnih mera i preciznosti izrade. Najkvalitetnije su od smrekovog drveta zaštićene eko bojama na vodenoj bazi.

Podnjače i delovi iznad medišta treba da budu u savremenom trendu prema potrebama pčelara. Košnice sa kvalitetnom mrežastom podnjačom omogućice efikasnije tretmane protiv varoe i bezbedniju seobu pčela, a funkcionalno zbežište neophodno je u održavanju mikro klime i prihrane pčela. Zbog svega navedenog, i mnogo čega drugog, izboru košnice i njenom kvalitetu treba posvetiti posebnu pažnju, jer pravi izbor omogućava efikasnost i zadovoljstvo u pčelarenju.

Umesto zaključka citiraću grupu pčelara koji mi pišu: „Čitajući vaš serijal zaključujemo da i vi, kao i većina pčelara, ističete sopstveni pristup pčelarenju. Ko je u pravu?“

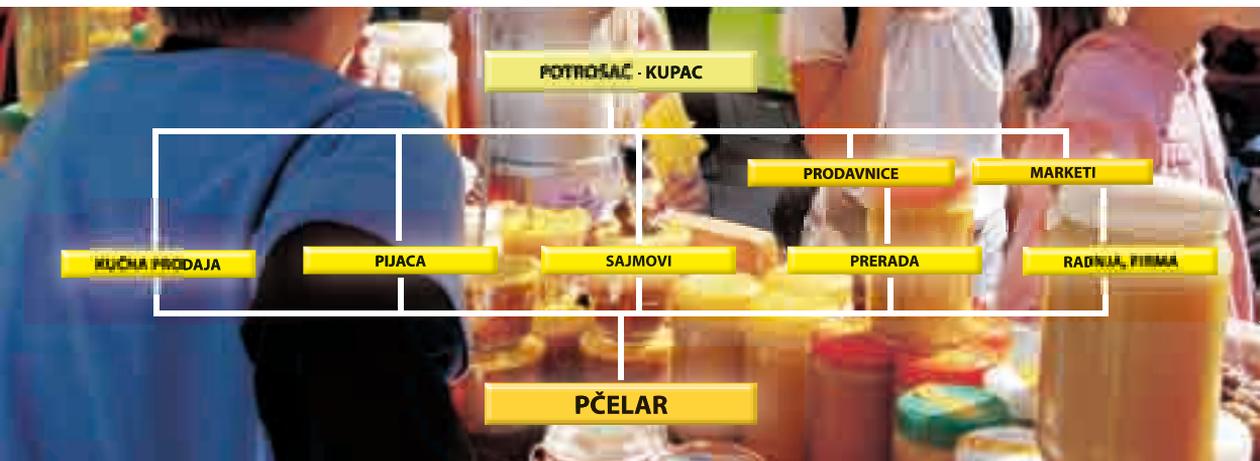
Poštovane kolege pčelari, svoje pčelarsko usavršavanje uvek sam prilagođavao prirodnom ponašanju pčela i naučno dokazanim istinama. I ovaj serijal je na tim osnovama, ali iz mog ugla. Svi pčelarimo u različitim uslovima i shodno njima koristimo sopstvenu, proverenu pčelarsku praksu. Zato svaki uspešan pčelar ima svoju pčelarsku istinu i svaka od njih obogaćuje sveukupno pčelarsko znanje!

Ukoliko i vi želite da jednoga dana doprinesete tom znanju, pčelarite u skladu s prirodom svog okruženja, ali tako da ne sputavate prirodno (urođeno) ponašanje pčela! Ono je bilo prošlost i ono je sadašnjost savremenog pčelarenja. Ono će biti putokaz svim budućim generacijama pčelara.

Vreme će menjati košnice i pčelare, samo će pčele uvek ostati iste!



PUTEVI PRODAJE PČELINJIH PROIZVODA



Šemu prodaje pčelinjih proizvoda je vrlo jednostavno nacrtati, ali da bi se ona sprovela neophodno je ispuniti određene uslove.

Da bi pčelar pošao u prodaju bilo kojim od navedenih puteva potrebno je da se pridržava važećih zakona i pravilnika. Dva su zakona najvažnija, a odnose se na uzgajivače životinja: Zakon o stočarstvu i Zakon o veterini sa zonom pravilnika koji detaljnije definišu zakonske odredbe.

1. Svako lice koje se bavi pčelarstvom treba da poseduje deo zemlje na kojoj se nalaze pčele i na koje plaća porez. (Ovaj uslov se može ispuniti i uzimanjem zemlje u zakup i preuzimanjem obaveze plaćanja poreza. Ako pčelar ne plaća nikakav porez, tada se prilikom prodaje cena umanjuje za iznos poreza, odnosno 8%). Zemlja je osnov za registraciju pčelinjaka kao mesto gde pčele zimuju.

2. Na tom prostoru se i registruje pčelinjak kod nadležne veterinarske inspekcije.

3. Da bi prodavao svoje proizvode, pčelar mora da ima registrovan objekat za preradu i doradu meda i pčelinjih proizvoda.

Naime, veterinarski inspektor uzorkuje med radi analize kvaliteta samo u

registrovanim objektima. Bez analize, tj. dokaza o ispravnosti meda i pčelinjih proizvoda, oni se ne mogu (ne bi mogli) nigde prodavati.

Namera autora ovog teksta je da se detaljnije pozabavi objektima za preradu i doradu meda i pčelinjih proizvoda onako kako je uspeo da protumači Pravilnik i možda pomogne pčelarima da lakše sprovedu ovu zakonsku obavezu.

Razlikujemo tri vrste objekata i to: 1. Objekat pri domaćinstvu, 2. Objekat zanatskog tipa i 3. Objekat industrijskog tipa. Objekti se razlikuju po veličini, broju odeljenja, opremljenosti, kapacitetu i nekim drugim aspektima.

Za pčelare koji kao fizička lica, poljo-privrednici, žele da prodaju svoje proizvode obavezan je objekat pri domaćinstvu, dok se ostali objekti odnose na pravna lica. Kako treba da izgleda i od čega treba da se sastoji objekat pri domaćinstvu, regulisano je Pravilnikom (Sl. list br. 53 iz 1989.godine).

Preporuka autora teksta je da svi koji se odluče da pristupe izgradnji ili adaptaciji prostora za objekat za doradu i preradu meda pri domaćinstvu prvo pročitaju Pravilnik, odnosno deo koji se odnosi na objekte pri domaćinstvu,

a zatim se konsultuju sa lokalnim veterinarskim inspektorom. Ovo drugo je značajno jer pravo tumačenja Pravilnika imaju inspektori i vrlo je važno da ih konsultujemo pre početka radova kako ne bismo kasnije imali nepotrebnih troškova za prepravke objekta. Ukoliko se objekat uradi po preporuci inspektora najčešće Komisija prihvati bez većih zamerki. Posle konsultacija i usaglašavanja, pčelar pristupa izradi tlocrta objekta, koji prilaže uz zahtev za registraciju. Crtež može da uradi i pčelar sa ucrtanim položajem kuće i objekta, nazivom pojedinih prostorija u odgovarajućoj srazmeri.

Zahtev se podnosi Ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva preko lokalne veterinarske inspekcije. U inspekciji se dobiju potrebni brojevi žiro računa i iznosi koji se moraju uplatiti prilikom podnošenja zahteva. Potom Ministarstvo obaveštava pčelara o obrazovanju Komisije za proveru ispunjenosti uslova, kao i o njenom sastavu (tri člana). Najčešće predsednik komisije ili lokalni veterinarski inspektor (on je uvek u komisiji) obaveštavaju pčelara kada će doći da provere uslove iz pravilnika. Komisija dolazi, pravi zapisnik i predlaže izdavanje Rešenja o ispunjenju uslova ili daje rok za otklanjanje nedostataka, ako ih ima.

Pre dobijanja rešenja od Ministarstva, pčelar sklapa ugovor sa Veterinarskim institutom koji će kontrolisati zdravstveno stanje pčela. Na osnovu zapisnika Komisije Ministarstvo izdaje rešenje o ispunjavanju veterinarsko-sanitarnih uslova za doradu i preradu meda pri domaćinstvu. Sa ovim Rešenjem pčelar može da prodaje med pakovan u manje jedinice, od kuće, na pijaci, na sajmovima i prerađivačkim firmama. Sa Rešenjem o ispunjavanju veterinarsko-sanitarnih uslova za doradu i preradu meda pri domaćinstvu, pčelar može da pakuje med u manje jedinice (1 kg, ½ kg itd) ali mora da se pridržava drugog Pravilnika koji se odnosi na kvalitet meda i drugih pčelinjih proizvoda (Službeni list SCG broj 45 iz 2003). Taj Pravilnik definiše

zahteve kvaliteta meda i drugih pčelinjih proizvoda kao i način deklarisanja proizvoda.

Član 3. Pravilnika kaže:

Ako za pojedine proizvode nije drugačije propisano, proizvodi koje proizvođač stavlja u promet u originalnom pakovanju moraju na omotu, pakovanju, sudu ili nalepnici imati deklaraciju koja sadrži sledeće podatke:

- naziv proizvoda ili njegovo trgovačko ime ako ga proizvod ima,
- naziv i sedište proizvođača ili uvoznika,
- datum proizvodnje i rok trajanja, odnosno podatak upotrebljivo do (za proizvode sa rokom trajanja do tri meseca upisuje se dan i mesec, a za proizvode sa rokom trajanja preko tri meseca – mesec i godina) - (rok trajanja meda je 2 godine)
- neto količina (masa, zapremina) proizvoda

• za med – oznaku prema poreklu medonosne biljke, odnosno drugih medonosnih delova biljaka (npr. cvetni med ili lipov med) i oznaku prema načinu dobijanja (npr. vrcani ili med u saću i sl.)

Pravilnikom su određeni i parametri o kvalitetu meda, odnosno hemijski zahtevi koje mora da ispunjava. U normalnim uslovima svaki prirodni med te uslove ispunjava, ali mora se obratiti pažnja na:

- vrcanjem nedovoljno zreo med (čelije saća nisu zaklopljene) procenat vode može biti veći od dozvoljenog, a vremenom u takvom medu počinje proces alkoholnog vrenja.

- Odlaganje izvrcanog meda u neadekvatnu ambalažu može dovesti do njegovog zagađenja. Kod kupovine ambalaže za med tražiti od proizvođača certifikat da je ambalaža pogodna za upotrebu u prehrambenoj industriji, tj. da se med može u njoj lagerovati.

- Odlaganje ambalažiranog meda u neadekvatan prostor (uticaj visoke temperature) takođe može dovesti do pogoršanja hemijskih parametara meda.

Uzimajući u obzir sve navedeno, zaključujemo da je potrebno imati adekvatan prostor za vrcanje i čuvanje meda, a time sam i počeo.



TIHA ZAMENA MATICA

Tihu zamenu matice obave pčele kad osele da matica ne može da donese dovoljno kvalitetnih jaja, srazmerno instinktu pčela u cilju biološkog razvoja ili održanja zajednice. To se najčešće dešava kad je matica stara ili bolesna, ili ako joj je to genetski nasleđena osobina. U praksi su poznati i postupci pojedinih pčelara da matici namerno seku krila ili noge kako bi zajednica ušla u proces izgradnje matičnjaka tihe zamene. To su nehumani postupci, zakonom zabranjeni u mnogim zemljama, pa i u našoj, ali se njegovo poštovanje može teško kontrolisati i sankcionisati.

Čekanje starih, bolesnih i oštećenih ili matica genetski sklonih da budu tiho zamenjene svakako je posao visokog rizika jer taj proces može biti obavljen i kasno u jesen ili u rano proleće kad nema trutova, pa ni uslova za njihovo sparivanje. Za sve vreme boravka ovakvih matice u košnicama pčelinje zajednice će stagnirati u razvoju sve dok mlada matica ne preuzme posao stare. Kakve će osobine imati pčele izvedene iz jaja mlade matice ostaje nepoznanica sve dok se ne izvede nekoliko njenih generacija što je svakako rizik kod pčela koje nisu prošle višegodišnju selekciju.

Da je dobijanje matice iz matičnjaka tihe zamene nepouzdan metod zaključujemo i iz sledećih činjenica:

Matičnjaci tihe zamene mogu se pojaviti i u košnicama sa relativno mladom i kvalitetnom maticom. Ovo će se desiti ili zbog blokade plodišta ili zbog drugih razloga poremećaja biološke ravnoteže i funkcionisanja zajednice, pa kad se te okolnosti promene, te matičnjake pčele same poruše i matica nastavi da obavlja svoju funkciju. Ako ove matičnjake čekamo da sazru da bismo ih iskoristili, najčešće ih nećemo dočekati.

Ako smo uporni i sačekamo da se u pčelinjem društvu mlada matica izleže iz matičnjaka tihe zamene, ne znači da će se ona sigurno oploditi i preuzeti ulogu stare matice. Ako su u periodu biološkog nagona

za sparivanje, loši vremenski uslovi, može se desiti da nestane i mlada matica, ali zbog iznemoglosti i stara. U košnici će se pojaviti pčele koje će početi da nose neoplođena jaja i to bi bio početak propadanja zajednice. To se često dešava kod zajednica koje su se rojile i u kojima uvek posle rojenja ostaje mlada, neoplođena matica, ili ako se matica u društvu zamenjuje dodavanjem zrelog matičnjaka. Nije problem to što mladu maticu na putu ka sparivalištu može zateći vremenska nepogoda, ptica pčelarica i sl. koliko to šta će mladu maticu za vreme dužeg perioda lošeg vremena pčele u jačim zajednicama prisilno "izgoniti" na oplodnju i pri tom je ukupčavati pa i ubiti, ili će mlada matica za to vreme "pregoreti" i posle izvesnog vremena početi da nosi neoplođena jaja, odnosno postane trutoša.

To govori da je matice potrebno na vreme menjati i ne čekati na njihovu tihu zamenu jer će štetne posledice biti mnogostruko veće od eventualno dobijenih par matice iz matičnjaka tihe zamene.

Ako, međutim, nabavimo ili odgajamo mlade matice i dodamo ih u pčelinja društva, a one posle izvesnog vremena uđu u proces tihe zamene, zapitajmo se zašto pčele u tim zajednicama žele da ih zamene.

Prvi razlog je svakako u vidljivim deformitetima matice kao što su deformisana krila, paralizovana noga ili zdepast abdomen, oštećena stopala



Foto: Toma Petrović

Odgajivačka društva

zbog neodgovarajućih otvora na mrežici kaveza i sl.

Drugi razlog je u nedovoljnoj i nekvalitetnoj ishrani matične larve u odgajivačkoj zajednici. Nedostatak kvalitetnog mleča može biti izazvan nedovoljnim brojem mladih i vitalnih pčela starih 8-15 dana ali i nesrazmerno velikim brojem uzgajanih matičnjaka u odnosu na snagu odgajivačkog društva. Ukoliko u prirodi nema dobre polenske paše i ako se pri tom polen ne dodaje kroz ishranu odgajivačke zajednice, pčele će lučiti manje mleča kojim će hraniti matične larve. Prolećni polen je kvalitetniji od letnjeg i zato ga treba sačuvati i leti dodavati kroz ishranu odgajivačkih zajednica.

Treći razlog je prehladivanje matičnjaka u fazi njihovog odgajanja. Matice iz prehladenih matičnjaka legu se dan, dva pa i tri dana kasnije od optimalnog vremena, a samim tim i kasnije se sparuju, a u tihu zamenu ulaze 15-30 dana od njihovog umatičavanja. Da se matičnjaci ne bi prehladili odgajivačko društvo mora biti dovoljno jako da u slučaju većeg zahlađenja obezbedi optimalnu temperaturu i vlažnost u zoni odgajanja matičnjaka. Često je potrebno i dodatno utopljanje društava. Zreli matičnjaci iz odgajivačkih društava se vade jedan dan pre izvođenja matica i odmah dodaju u oplodnjake u kojima mora biti dovoljno pčela za optimalne mikroklimatske uslove i pravilno izvođenje mladih matica.

Izlaganje matičnjaka temperaturama iznad 35°S, a posebno jakim sunčevim zracima, usloviće uginuće matice u matičnjaku ili lepljenje krila za rastopljen vosak od kojeg je izgrađen matičnjak. Ukoliko se iz takvih matičnjaka i izlegu matice one će biti invalidne, i ako se oplođe veoma brzo će ući u tihu zamenu.

Grubo i nespretno rukovanje matičnjacima prilikom pregleda, stresanja pčela ili odvajanje matičnjaka sa letve okvira, nošenje i dodavanje u oplodnjake može izazvati oštećenja nogu i krila matice pa će zbog toga matica ući u tihu zamenu.

Uznemiravanje pčela u oplodnjaku ili nukleusu od 4. do 14. dana, od dana dodavanja zrelih matičnjaka, često može



Foto: Toma Petrović

Pravilno rukovanje sa zrelim matičnjakom

izazvati uklupčavanje mlade matice. I ako se na njoj ne vide fizička oštećenja, matica doživljava stres od kojeg se teško oporavlja što može uzrokovati njenu tihu zamenu.

Mlade matice koje se nakon prenošenja hvataju, obeležavaju i stavljaju u kaveze često doživljavaju jake stresove zbog kojih mogu uginuti, a ako se to i ne desi kasnije, kada se dodaju u jače pčelinje zajednice, neće dugo ili uopšte neće početi da nose. Često i kad počnu da nose idu u proces tihe zamene. Najbolje je mladu maticu u oplodnjaku ne uznemiravati, a pogotovu hvatati dok ne snese bar 2-3 hiljade jaja i dok najmanje polovina jaja na pređe u larve.

Loše vreme u periodu sparivanja matica može nepovoljno uticati na njihov kvalitet iako su ispoštovani svi normativi prilikom njihovog odgajanja. Poznato je zapravo da mlada matica više puta izleće na oplodnju. Ako joj vremenski uslovi ne dozvole da, posle jednog ili dva izleta, ponovo izleti, posle 3-4 dana lošeg vremena ona počinje da nosi, ali će zbog nedovoljno primljenih spermatozoida posle nekoliko meseci ići u tihu zamenu, ili će postati trutoša.

Ukoliko se oplođene matice duže drže u transportnim kavezima takođe će postojati uslovi za njihovu tihu zamenu.

Ako se prilikom dodavanja matica u pčelinje društvo košnica otvara, zadimljava ili na bilo koji način uznemirava pre nego što od novododate matice imamo bar jednodnevne larve, pčele će veoma često uklupčati maticu da bi je sačuvale i pri tom je oštetiti, ili će matica doživeti stres. Zato može doći do njenog gubitka ili brze tihe zamene. Da se ovo ne bi dešavalo treba

poštovati najmanje tri pravila:

- da pčelinja zajednica, kojoj će se dodati matica, bude prethodno obezmatičena 6-12 sati;

- da se srazmerno snazi zajednice izvadi (glavom eksera i sl.) suvišno medno testo iz kaveza tako da matica može iz njega da izađe za 2-3 dana;

- da se najmanje 5 dana od izlaska matice iz kaveza pčele u košnici ne uznemiravaju, da se košnica ne otvara osim prilikom pažljivog prihranjivanja. Za to vreme ne seliti, ne tretirati, ne dimiti, ne kositi travu oko košnice.

Veliki uzročnik tihe zamene matica je najpodmuklija bolest odraslih pčela pa i matica nozema. Ukoliko se matice uzgajaju ili budu dodate u pčelinje zajednice obolele od nozeme, pre ili kasnije i matice će oboleti. Posledica te bolesti kod matice će uzrokovati potpuno ili delimično začepljenje jajovoda, smanjenje produktivnosti i skraćenje životnog veka. Matice izležene iz matičnjaka tihe zamene obolelih zajednica takođe će oboleti pa će proces tihe zamene u njima konstantno trajati. Zbog toga je potrebna stalna kontrola te bolesti, a posebno na pčelinjacima gde se proizvode matice za tržište, kao što se to radi u "Apicentru" gde se osim zvaničnih veterinarskih pregleda mnogo češće interno pregledaju u sopstvenoj laboratoriji.

Na kraju treba reći da ima još mnogo normativa koje treba ispoštovati da bi se dobio i očuvao kvalitet mladih matice. Treba obratiti pažnju da se matice ne stavljaju u nekvalitetne kaveze, da se ne prevoze u vozilima u koja ulaze izduvni gasovi, da ne budu izložene niskim ili visokim temperaturama ili sunčevim zracima, da ne budu u prostorijama sa raznim hemikalijama, da ih ne napadnu mravi i sl.

Za uspešan proces uzgoja, čuvanja i dodavanja mladih matice neophodno je poštovanje normativa jer se samo tako uz prethodnu dugogodišnju selekciju može doći do visokoproduktivnih matice koje će kroz svoje dvogodišnje stabilno nošenje obezbediti uvek jaka i snažna društva, čime se obezbeđuju uslovi za intenzivno i rentabilno pčelarenje.



1. Larva male košničine bube. Obratite pažnju na kičmene izrasline na leđima leve larve i šest izraženih nogu na desnoj



2. Krupna larva voštanog moljca puže preko brojnih sitnih larvi male košničine bube. Teže ih je razlikovati kad su približne veličine



3. Male košničine bube na kovanici od jednog centa

Kasnih devedesetih, kad sam saznao za male košničine bube u SAD nimalo mi nije bilo drago. Njihov uticaj se nije mogao utvrditi, ali je zabrinjavao. Tešilo me je to što sam svoje pčele spasao od svih napada.

Poslednjih godina imam bube u košnicama u Severnoj Karolini. Želim da svoje iskustvo podelim s vama i da priložim fotografije njihovih faza razvoja. Nadam se da će pčelari naučiti da se čuvaju od ovih buba, pogotovo tamo gde još nisu otkrivene. Fotografije pokazuju sitne detalje koji se ne mogu pronaći u literaturi.

Kako ih prepoznati? Obično su crne, ali mogu biti i svetlo braon, i vremenom potamne. Oko 6 mm su duge i 3 mm široke, međutim, njihova veličina varira u zavisnosti od toga koliko im je hrane bilo dostupno dok su bile u stadijumu larve. Dovoljno su male da mogu da se provuku kroz mrežu ili kroz žice na dnu. Antene su im povijene unazad, ispod glave, i izgledaju kao da na krajevima imaju kvačice. Nazivamo ih slomljenim antenama i obično vam je potrebna lupa da biste ih videli.

Postoje i druge bube koje su nalik na ove, međutim, to nisu male košničine bube. Verovatno su to samo proždrljivice koje su i do sada živеле u košnici neprimećene, sve dok pčelari nisu

MALE KOŠNIČINE BUBE

PREPOZNAJTE NOVU POŠAST U KOŠNICI



4. Bočni pogled na zaobljeno telo bube (dole desno). Ove su svetlo braon nijanse

saznali za malu košničinu bubu. Ne samo da odrasle jedinke mogu biti zamenjene za neke druge već i u stadijumu larve ona podseća na larvu voštanog moljca. Naravno, postoje karakteristične razlike. One duž leđnog dela imaju zašiljene izrasline koje podsećaju na kičmu, što kod voštanog moljca nema.

Bubičina larva ima jasno izdefinisane noge i glavu (sl. 1 i 2). Obično je krem boje, no ponekad je i svetlo braon ako je puzala kroz sluz koju proizvodi njeno telo. U košnici možete pronaći i larvu muve, naročito ako se zateklo neko trulo leglo, no i ona se razlikuje umnogome od male košničine bube. Ako pronađete sumnjive larve potražite stručnu pomoć.

Odrasle jedinke je teško otkriti pošto su sitne i prilikom otvaranja košnice beže od svetla. Njihova tipična mesta za skrivanje su uglovi košnice, krajevi hanemanove rešetke i ispod smeća na dnu. Vrlo ih je teško otkriti zbog skrivanja, pogotovu kad ih je samo nekoliko u velikoj pčelinjoj zajednici. Slika 5 pokazuje ih okupljene u najmračnijem uglu posude kao što se mogu zateći u košnici. Dok god je u posudi svetlo upereno u njih one se ne miču, a i nema mesta za skrivanje.

Kad pokušavam da izbrojim bube u košnici moram znati koliko ih je u saću, u čoškovima i na dnu. Potraga za bubama koje su u saću prekrivene pčelama je veoma teška. Evo kako ja to radim. Ram držim uspravno, za gornje uglove, protresam saće dok polovina ili dve trećine pčela ne otpadne. (Radite to iznad nečega što će sprečiti pčele da gmižu po zemlji.)

Nije neophodno da otresete sve pčele sa saća. Većina buba će se zadržati u ćelijama. Potom držite ram horizontalno iznad lista novina koje ste stavili na drugu košnicu ili neko pogodno mesto. Lagano udarite ram o površinu košnice kako bi bube otpale sa ćelija na papir. Dok pčele beže u raznim pravcima pazite na bube.

Osim što će ih pronaći, pčelar mora i da ih sakupi radi identifikacije, a to nije nimalo lako. Bubin oklop je klizav čak i kad je suv. Ponekad mi isklizne između prstiju. Ne samo da se teško skupljaju zbog svoje sićušnosti, već je i oblik njihovog tela problem (sl. 4). Imaju oblik činjice okrenute naopako, a pošto su, uz to, i klizave, nije ih jednostavno odvojiti od površine. Ni pčele im ne mogu ništa jer uvuku noge i antene kad su u opasnosti. Uzimajući sve to u obzir nije čudno što pčele teškom mukom prisiljavaju ove napasti da napuste njihov dom.

No, ja imam jedan trik kojim ih pokupim za tren oka, a ne iziskuje nikakvu opremu. Kad sam bubu izbacio iz saća onako kako sam opisao, na vrh prsta namažem malo meda tek toliko da bude lepljiv. Pošto buba juri po hartiji lagano je pritisnem prstom da se za njega zalepi i prenesem je do tegle za sakupljanje. Ako buba ne otpadne sama, zgulim je uz pomoć poklopca. Ako ih ima puno i ako beže u raznim pravcima, moram biti prilično brz; no, svakako ih treba otresati samo s jedne strane saća. Jednom sam, koristeći se tom tehnikom, uspeo da sakupim više od 400 i to iz slabog legla. Zanimljivo je da se u jakim zajednicama pronađe tek nekoliko desetina buba; kao da su u slabo leglo došle iz drugih košnica.

Američki pčelarski žurnal, avgust 2007

Prevod Ivana Obrenov



5. Male košničine bube se kriju od svetla



JUBILARNI - 40. KONGRES APIMO

AUSTRALIJI

treći deo



Sl. 1



Sl. 2



Sl. 3



Sl. 4

Programom Kongresa tehnička tura je bila predviđena za četvrti dan kada smo obišli sedište australijskog velepčelara Roberta (Bob) Mek Donalda i jednu pčelarsku izložbu u sklopu opšte poljoprivredne manifestacije. Međutim prvog dana boravka, vreme do početka Kongresa iskoristio sam, zahvaljujući našem članu Predragu Cvetkoviću iz Trstenika koji mi je dao adrese dvojice lokalnih pčelara koji su se odselili devedesetih godina prošloga veka u Australiju – Gorana Šušnja iz Prnjavora (BIH) i Davora Bujanovića iz Bihaća, da obidem i njihove pčelinjake. Obojica divni ljudi i pčelari, Goran ima 12 LR košnica, a Davor oko 50, takođe LR. I kod njih dvojice, kao i sve ostale košnice koje sam video, bile su LR tipa i sve sa 8 ramova. Plodište je uvek na 2 nastavka, razdvojeno matičnom rešetkom prema trećem nastavku. Košnice su za razliku od naših oslobođene „suvišnih“ delova – zbeaga i poklopne daske, a i krov košnice je pojednostavljen jer nema preklopa i praktično ima i funkciju zbeaga i poklopne daske i krova. Goran je toga dana došao po Šeša i mene i vozio nas oko 350 km, sve do početka otvaranja Kongresa. Najpre smo obišli njegov dom, gde smo videli samo jednu košnicu jer su ostale bile van naselja (sl.1), pošto po propisima Australije u naseljenom mestu pčelar može držati maksimalno 2 košnice. U državi Viktoriji počelo je proleće, pa su se rascvetale breskve, trešnje, uljana repica i još neke polenarice (sl. 2-5). U odlasku na Goranov pčelinjak koji se nalazi u dnu dvorišta Hrvatskog katoličkog centra pored jedne ogromne šume raznih vrsta eukaliptusa, najpre nas je odveo do hrama Srpske pravoslavne crkve Sv. Arhiđakona Stefana i paroha Čedomira Videkanića (sl. 6). Uz ogroman prostor koji pripada ovoj našoj crkvi nalazi se i manji pčelinjak od 10 košnica koji je osnovao Nenad Obradović, beogradski pčelar sa oko 200 košnica do 2000. godine. Danas sav med koji stacionarno proizvede, praktično u crkvenoj porti (oko 600 kg), poklanja Crkvenoj opštini. Nenad mi je ispričao da je milina pčelariti u tom delu Australije jer upošte nema varoe. Pošto je nedavno otišao iz Srbije upitao je i mene i sebe: može li se zamisliti pčelarenje bez napasnika zvanog varoa. Pošto je pri temperaturi oko 17-18 stepeni aktivnost pčela bila na zavidnoj visini, nisam mogao da izdržim, pa sam otvorio jednu košnicu. Prijatno me je iznenadio svež nektar u trećem nastavku (sl. 7). Ovom prilikom još jednom se najtoplije zahvaljujem porodicama Šušanj i Bujanović na iskazanoj predusretljivosti i predivnom gostoprimstvu.

Poslednjeg dana Kongresa sa desetak autobusa, krenuli smo na put dug oko 250 km, u posetu velepčelaru Bobu

Donaldu u varošici Kastelmajnu koji pčelari sa 2000 LR košnica. Izabrao sam autobus u kojem je bila delegacija Francuske i rukovodstvo Apimodije – predsednik Jorgensen i sekretar Janoni. Usput je bilo veoma interesantno posmatrati zelene, blago zatalasane površine ispresecane mnogobrojnim pašnjacima i farmama konja, goveda, ovaca i ponegde kengura. Svaki pašnjak je obezbeđen bunarom sa pogonom na vetar i pojilom za stoku u vidu veštačke depresije na najnižem delu pašnjaka, koja se puni kišnicom, a po potrebi i vodom iz bunara. Primitio sam i nekoliko ogromnih parcela sa tek rascvetalom uljanom repicom na koje su bili i doseljeni pčelinjaci (LR košnice, naravno). Gde god da se pogleda, svuda neizbežni eukaliptus.

Kod skretanja sa glavne saobraćajnice na jednom stubu kao putokaz stoji osmoramni LR nastavak na kojem piše Bob Donald, pčelar. Ali taj LR nastavak osim leta na podnjači ima i širom otvoreno leto ispod samog krova jer je ta košnica i sibolično i praktično poštansko sanduče. Pčelarska farma Boba Donalda ima više namenskih pčelarskih objekata. Glavni objekat je sa više ogromnih prostorija. Najpre nam je pokazao prostoriju u koju stižu na paletama puni osmoramni LR nastavci za vrcanje. Prostorija se zagreva do 35 stepeni. Iz nje pokretnom trakom transportuju se nastavci do linije za vrcanje u susednoj prostoriji. Tom prilikom nam je i demonstrirano vrcanje meda, uključivanjem svih pogona linije centrifugiranja. Sve je automatizovano, a ljudsko prisustvo se praktično svodi na kontrolu i razdvajanje voskom slepljenih ramova. Najpre, malom dizalicom se preuzima 8 ramova iz nastavka, dalje, pokretnom trakom ramovi dolaze do uređaja sa otklapanje saća jednim dvostranim zagrejanim nožem i potom do jedne automatske ogromne radijalne vrcaljke kapaciteta 106 ramova. Zatim nam je pokazan poseban deo hale gde se izrađuju, popravljaju i farbaju nastavci ili kompletne košnice. Svaki deo košnice se pre farbanja na oko 2 minuta potapa u tank sa vrelin lanenim uljem i još nekakvim dodatkom. Prikazan nam je i poseban objekat za topljenje voska u nekoliko faza (zagrevanje, ogromna snažna presa ali uz neizbežnu upotrebu jutene vreće i filtriranje voska). Možda je najinteresantnije bilo demonstriranje utovara istovara košnica. Za transport košnica, Bob koristi ogromne kamione-tegljače na koje tovari oko 250 košnica. Na zadnjem delu kamiona, na jednoj konzoli je fiksiran specijalan viljuškar koji se prilikom utovara ili istovara lako skida. Viljuškar ima 3 točka, 2 napred i jedan pozadi, a prednji točkovi su maksimalno razmaknuti (blizu 2 m). Sva 3 točka viljuškara u osnovi imaju tačke oslanjanja kao na temenima ravnostranog trougla, radi dobre i pouzdane stabilnosti u nekada i neravnim uslovima. Košnice su postavljene na palete po 4 komada, a viljuškar skida u



Sl.5



Sl.6



Sl.7



Pčelinjak Boba Donalda

jednom manevru po 2, dakle po 8 košnica na 2 nastavka.

Na kraju boravka na farmi i domaćinskog posluženja, gde sam prvi put u životu degustirao i razne vrste eukaliptusovog meda, otišli smo i na jedan od Bobovih pčelinjaka na oko 10-tak km od farme. Pčelinjak je bio smešten u eukaliptusovoj šumi i tu je bilo 60-tak LR košnica na spomenutim paletama po 4 komada. Za razliku od malih pčelinjaka porodice Sušanji i Bujanovič, pozicija ovog pčelinjaka u to doba godine nije obezbeđivala praktično nikakve pašne uslove, pa je aktivnost pčela bila skromna. Sve vreme s nama je bila jedna gospođa srednjih godina, poreklom Švajcarkinja, prevodilac za engleski i francuski. Upitao sam je ima li eukaliptusa u Evropi? Odgovorila je da ga ima u Portugalu. U kontinentalnom delu Evrope

ima više vrsta eukaliptusa i po boji i po vremenu cvetanja i po otpornosti na mraz. Smatra da bi i u našim uslovima mogle da uspejaju neke vrste, u mom bukvalnom prevodu, „snežnih“ eukaliptusa. Verovatno je reč o vrstama otpornijim na temperature nešto niže od nule.

Na farmi Boba Donalda se zaista imalo šta videti, čuti i naučiti, ocenili su posetioci, učesnici 40. Kongresa Apimondije. Ako neko želi da čuje i detaljnije ili da se upozna sa ovim vrednim i simpatičnim Australijancem, škotskog porekla, evo njegovog telefona: +61354722161, faksa: +61354723472 i mail adrese: eileenmc@gcom.net.au.

Poštovane kolege, ovim člankom bih završio izveštavanje iz Melburna. Napominjem da je 41. Kongres u Monpeljeu u Francuskoj, 2009. godine.

PČELINJA HRANA ZA SVA GODIŠNJA DOBA

Za ishranu pčelinje zajednice i potomstva, a naročito za vreme zimovanja, prolećnog razvoja i neizletnih dana, medonosne pčele proizvode med i pergu - konzervisani polen. U proizvodnji pčelinjeg meda razlikuju se dva procesa.

Prvi se odnosi na hemijske promene u pogledu raznovrsnosti šećera u medu, koji zavisi od sastava nektara, medljike ili drugih slatkih tvari koje pčele koriste, zatim voda, kiseline, proteini, pepeo, razni minerali, vitamini i druge komponente.

Drugi proces odnosi se na fizičke osobine meda, a to su higroskopnost, viskozitet, specifična težina, refraktivni indeks, polarizacioni efekat i boja.

Higroskopnost je fizička osobina meda da u prisustvu vazduha privlači ili otpušta vlagu. Ako je relativna vlažnost vazduha 58%, u medu se nalazi 17,4% vode i time je uspostavljena ravnoteža između vlage u vazduhu i količine vode u medu. Ukoliko se poveća vlažnost vazduha, povećaće se i procenat vode u medu i to u prvom redu u površinskom delu posude u kojoj je med. Obratno, ukoliko je vlažnost vazduha manja, med će otpuštati vlagu iz sebe. To znači da uvek postoji tendencija

uspostavljanja ravnoteže.

To se najbolje vidi iz tabele:

RB	Rel. vl. vazduha u %	Voda u medu %
1.	52	16,1
2.	58	17,4
3.	66	21,1
4.	76	28,9
5.	81	33,9

Kod zrelog i poklopljenog meda i perge u ćelijama saća, kao i u punim, kvalitetnim i dobro zatvorenim sudovima sa zrelim medom, u čistim prostorijama sa relativnom vlažnošću vazduha oko 58% i temperaturom oko 10°C, nema promene količine vode u medu. Takav proces je izuzetno značajan za medonosne pčele - da mogu da se ishrane i neguju potomstvo i u najtežem godišnjem periodu života, za vreme zimovanja, ranog prolećnog razvoja i neizletnih dana.

Saznanje o higroskopnosti meda je vrlo važno za proizvođače i potrošače meda, kako bi očuvali njegova organoleptička svojstva i visoki kvalitet.

U narednom broju: Pčelinje zajednice zimi bez odgoja legla



DA LI JE PESTICID BALK?

U svetu hemije svaka A. Materija je jasno deklarirana po nameni, toksikologiji i ekotoksikologiji. Na osnovu istraživanja timova stručnjaka u referentnim laboratorijama, međunarodna agencija određuje grupu otrova jedinjenja A. Materije i njihovih preparata. Na osnovu stepena toksičnosti (LD50 srednja smrtna doza) oralnog, dermalnog i inhalacionog dejstva na laboratorijskim životinjama, svi otrovi se razvrstavaju u I, II i III grupu.

U prvu grupu otrova spadaju A. Materije čija je srednja smrtna doza LD50 kod pacova: oralno do 25mg/kg, dermalno, pod kožu do 50mg/kg i inhalaciono (LC50) do 0,5mg/l vazduha u toku 4 sata.

U drugu grupu spadaju otrovi čija srednja smrtna doza (LD50) kod pacova iznosi: oralno od 25-200mg/kg, dermalno od 50-400mg/kg i inhalaciono (LC50) od 0,5-2mg/l u toku 4 časa.

U treću grupu spadaju otrovi čija srednja smrtna doza (LD50) iznosi: oralno, unošenjem u želudac pacova, 200-2000mg/kg, dermalno 400-2000mg/kg i inhalaciono (LC50) od 2-20mg/l vazduha u toku 4 časa.

Može neka A. Materija da bude i u I grupi otrova, a da njeni preparati, u zavisnosti od koncentracije, rastvarača, punioca, emulgatora, stabilizatora i drugih činilaca, mogu biti u II ili čak u III grupi otrova.

A. Materija AMITRAZ je svrstan u III grupu otrova.

Oralna LD50 – pacov 650mg/kg, miš > 1600mg/kg

Dermalna LD50 pacov 1600mg/kg, kunić > 200mg/kg

Inhalaciona LC50(6h) pacov 65mg/l

Zato nije čudno što sam dr Talpay (1986) iznosi da amitraz primenjen u koncentraciji za lečenje pčela nije toksičan za ljude. Rusi takođe afirmativno govore o ovoj A. Materiji, ističući umerenu otrovnost za toplokrvne životinje i čoveka.

Otrovne hemijske materije razvrstavaju

se i u grupe prema hroničnom dejstvu i to: kancerogenosti, mutagenosti, teratogenosti, embriotoksičnosti, alergenosti, nadražljivosti na sluznicu, zapaljivosti, eksplozivnosti, ekotoksičnosti i opasnosti za životnu sredinu.

Toksikološka ocena se daje na osnovu naučnih podataka o fizičko – hemijskim, toksičnim, ekotoksičnim (ribe, ptice, pčele i dr) i drugim svojstvima i podacima značajnim za čoveka i zaštitu životne sredine.

Toksikološka svojstva i stepen otrovnosti neke A. Materije utvrđuju se sledećim metodama:

1. Akutna oralna, dermalna i inhalaciona toksičnost utvrđuje se ispitivanjem na nekoliko grupa laboratorijskih životinja oba pola i to za 14 dana, najčešće pacovu.

2. Iritacija kože utvrđuje se na obrijanoj koži albino kunića i pacova.

3. Iritacija sluzokože oka utvrđuje se na oku kunića.

4. Subhronična toksičnost utvrđuje se na sisarima oba pola davanjem određene dnevne vrste otrova 90 dana. Ovde se prate i druge pojave neurotoksičnosti.

5. Hronična toksičnost utvrđuje se na dve vrste sisara, a istraživanja traju najmanje godinu dana. Otrov se unosi preko hrane. U toku ispitivanja posebna pažnja se poklanja mogućnostima za pojavu kancerogenosti.

6. Mutagenost se utvrđuje ispitivanjem genetskih mutacija,





hromozomskih aberacija, dominantno letalnih mutacija, pojava i učestalosti mikronukleusa, primarnog oštećenja dezoksiribonukleinske kiseline. Ovde se mora obaviti nekoliko ispitivanja od kojih jedno mora biti na sisarima, na dvema uzastopnim generacijama.

7. Teratogenost se utvrđuje na nekoliko vrsta životinja (pacov, kunić, miš) ako teratogenost nije utvrđena prilikom ispitivanja dejstva otrova na reproduktivnu moć.

Sve vrste ispitivanih životinja podležu kliničkom pregledu, hematološkim, biohemijskim, patološkim i histološkim ispitivanjima. Sva ispitivanja se izvode u ovlašćenim referentnim laboratorijama, po priznatim i preporučenim metodama, naročito u organizaciji OECD-a.

Sve ove rezultate koriste međunarodne organizacije: EPA, WHO, FAO, IARC (Međunarodna agencija za istraživanje raka), agencije Evropske Unije i dr.

Prema tome, tek posle obilnih toksičnih i toksikoloških istraživanja i pozitivnih mišljenja svih laboratorija, jedan pesticid može se pustiti u primenu i naći svoje mesto u fitofarmaciji.

ŠTA JE SA AMITRAZOM ?

Amitraz je sintetizovan 1970. godine u nemačkoj firmi SCHERING u Berlinu. Zatim je firma prodana i nastaje nova, AVENTIS CROPSCIENCE koja ga dalje plasira na svetsko tržište, a poslednjih godina time se bavi BAYER u Minhenu. Praktično, A.M. AMITRAZ živi 38 godina, a normalno je da vek eksploatacije traje 20-30 godina. Reč je o insektoakaricidu koji je namenjen prvenstveno suzbijanju kruškine buve *Psylla piri*, *Psylla pirisuga*, jabukine lisne buve *Psylla mali*, a zatim

crvene voćne grinje *Panonychus ulmi*, običnog paučinara *Tetranychus urticae* i dr.

Posle svakih pet godina međunarodne agencije ili agencija EU obavlja reviziju dozvola za primenu, posebno na rezistenciju, toksikologiju i ekotoksikologiju.

Zar bi za sve ovo vreme A. Materija AMITRAZ mogla proći sva ova istraživanja toksikologije i ekotoksikologije i opstati na tržištu do danas?

Poznavajući rad multikompanija Dow cemikals, Cyanamid, Ron-pulenc, Novartis Crop, Romh and Haas, Zeneca, a naročito Bayer-a, da je postojala i najmanja sumnja da je ova A.M. kancerogena, mutagena i teratogena, bila bi odavno povučena s tržišta, ne čekajući zabranu od FAO, EPA, WHO. Verujem da Bayer ima u stolu novo rešenje, novi insektoakaricid da zameni amitraz. Ali, dokle god bude profitabilan, biće na tržištu. Onog trenutka kad ne bude bilo profita biće zamenjen novim, sličnim molekulom, mnogo skupljim, jer je to stil rada takvih kompanija.

Za sada se svi u EU drže parametara koji su na bazi naučnih ispitivanja propisani za ovu A. Materiju, a ne na bazi onih koji u sve sumnjaju i proizvoljno iznose svoje mišljenje.

Zna se da je ADI-0,003mg/kg/dan, da je toleranca 0,2mg/kg kod jabuke, kruške i grožđa. Zna se takođe da u uzorcima meda ne prelazi 0,02mg/kg, a što je mnogo ispod granice od 0,2mg/kg koliko je dozvoljeno uredbom EU br. 2393/99. Primer je uzorak našeg meda iz Šumadije, tačnije Topole, gde nisu nađeni ostaci amitraza u nemačkim laboratorijama. Zna



se i da se brzo razlaže, da se ne lageruje u vosku (Klaus Vallner-1999), a i u ljudskom i životinjskom organizmu i da se potpuno izbacuje prirodnim izlučevinama.

Prema tome, za sada nema nijednog pouzdanog elementa koji bi ga svrstao pod klasifikaciju IARC ili EU da je kancerogen, mutagen ili teratogen. Nema takođe još ni izražene rezistencije na mnoge vrste insekata i grinja, pa i na *V. destructor*.

Da li u poljoprivredi i veterinarstvu zabraniti upotrebu amitraza i njegovih preparata za suzbijanje veoma opasnih štetočina: *Psylla piri*, *P. pirisuga*, *P. mali* kao i šuge na domaćim životinjama i demigikoze pasa, a šta je alternativa? U mnogim zemljama se intezivno i pametno koristi (Francuska, Portugalija, Grčka, Slovačka, Češka i dr). Data je puna sloboda svakoj članici EU da sama određuje da li će ovaj preparat koristiti u zaštiti voća i vinove loze u skladu sa svojim potrebama. Isti je slučaj i sa drugim A. Materijama i njihovim preparatima, da se u jednoj članici koriste, a u drugoj nema potrebe. Na primer: brompropilat za zaštitu pasulja, jabučastog voća, vinove loze, limuna, koristi se u Belgiji, Italiji, Španiji; dalapon se koristi samo u Italiji, za zaštitu pirinča itd. U Švedskoj, Norveškoj, Nemačkoj, Švajcarskoj ga nema, jer njima nije ni potreban. Hrvatska ga je pre nekoliko godina povukla sa tržišta da bi se nekom dodvorila, ali je bila primorana da ga ponovo uvede zbog nerešivih problema na svojim plantažama voća i vinove loze. Takav jedan preparat na bazi amitraza se ponovo nalazi na njihovom tržištu pod imenom TRONIC.

Tako je i u pčelarstvu gde ga pametno koriste Francuzi, Česi, Slovaci, Rusi, Grci i dr. van medobranja i normalno svoj med plasiraju na svoje (članica EU) i ostala tržišta Evrope i Afrike. Francuzi su svoj preparat na bazi amitraza nudili i našoj delegaciji na Apimondiji u Dablinu. Zar bi svi oni koristili sumnjive, „kancerogene“ preparate i uništavali svoju decu i ostalo stanovništvo? Na kraju, ko bi im tako nešto dozvolio? Ali, zato oni imaju pčele i razvijeno pčelarstvo. A šta je s drugima? Oni nemaju pčele i masovno uvoze med.



Nije čudno što već godinama amitraz spasava naše pčele i naše pčelarstvo od *Varoe destructor* i pored „epohalnih“ otkrića novih lekova. To se pokazalo naročito poslednjih godina, primenom organskih kiselina (mravlja i oksalna) jer same nisu rešenje, kao što je bilo i ove godine.

Druga je stvar što mnogi „stručnjaci“, a i sami pčelari, zloupotrebljavaju njegove dobre osobine, što ga koriste za vreme medobranja (naročito posle bagremove paše), čak 10-15 puta u toku jedne godine. Neadekvatna primena samo amitraza u raznim prekoračenim dozama i neprimerenim metodama i aparatima može naneti štetu samim pčelama i ostaviti rezidue u košnici. Mnogi ne znaju da je A. Materija AMITRAZA u čvrstom kristalnom stanju, da se rastvara sa KSILENOM (organski rastvarač), koji je mnogo toksičniji za pčele i ljude od samog amitraza. Primenom jedne elegantne metode zadimljavanja pčela (avgust-septembar), uz prethodno otparavanje rastvarača (pustiti da se listić osuši nakon nakapavanja), nema nikakve opasnosti ni za pčele, ni za ljude. Treba ograničiti i broj tretiranja na 3-4 puta godišnje i samo ga koristiti kad je najcelishodnije u sklopu drugih kompleksnih mera radi suzbijanja *Varoe destructor*.

Zbog neadekvatne primene šteta može biti samo na pčelama, rezistentnosti i reziduama, a nikako nije reč o kancerogenosti, mutagenosti ili teratogenosti.

Prema tome, AMITRAZ treba što duže sačuvati kao spas, jer pčelari danas nemaju mnogo izbora i efikasnih lekova za suzbijanje VAROE na svojim pčelama.

PUT U BESPUĆE



Izleće kamenje ispod točkova lade-nive, koja grabi uzbrdo već pregrejanog motora. Strmina. Sunce žeže iako je tek sedam ujutru. Četiri vrsna kuršumljiska pčelara se klata u džipu, jedinom prevoznom sredstvu za ove vrleti, u nameri da "ošacuju" mesta za organsku proizvodnju meda.

Priča Boža, pčelar, lovac a sada i vozač nive... "ako igde ima netaknute prirode to ti je tu". Znamo, lovac je, hoće i da pretera. Ko zna...

Zastaje niva, stenje... Kuršumljiska opština se graniči s Kosovom. Kažu, sve iseljeno. Nema žive duše. Nailazimo na kuću. Dimi se, dobro je. Pred kućom kladenac a iz njega pet četvrti -pun, bije li bije. Da pijemo malo.

„O Radulaaaaa...“ izlazi zdepasta, podebela, sa rukama izvađenim iz testa, Radulina žena. „Eto ga on... Čačka nešto oko traktora iza kuće!“ A kuća trošna, ograda još trošnija. Pas kidiše, hoće lanac da iskida. Pet-šest naherenih košnica DB, neofarbane, pokrivene terpapirom, a pčele „poludele“. Gužva na letu. Radula sa rukama od ulja prilazi ozaren... Nedeljama mu niko nije svraćao. "Ajde po jednu, red je. A za pčele što pitaš, slabo ti ja to gledam, nema se kad, a i ne razumem se

baš. Puštale su se, no šta, dve sam uvatio“.

Put se sve manje uočava, zarastao u travu. Iza prevoja puca pogled... Igriške livade, tepih...stotine boja prosutih po travi. Hodamo, a ne osećamo zemlju. Samo se trava povija pod nogama. "Sunce ti žareno, ovo nigde nema!" - ushićeno će pčelar zamišljajući božur u ovom cvetnom beskraju. U daljini na čuviku, usred opčinjavajućeg šarenila, iznikla crkva. Porasla do neba. Ko li ju je u ovoj nedodiji pravio i za koga? Satima možeš da hodaš, a da ne sretneš čeljade. Decenijama ne krštava, samo opela onim što se vraćaju posle nekoliko decenija, da tu, u rodnoj grudi zatvore krug.

Rastelica. Selo, a nije selo. Trošne zgrade, a nigde žive duše. Ni psa. Košnica bez pčela. Uspinjemo se na proplanak pešice. Zapušteni rovovi iskopani nedavnih godina. Rov granica. Prekoračismo. Kosovo. U dolini kao na dlanu Podujevo. Naše, a nije naše. Čute pčelari, steglo se grlo. U zemlju pobodeni minareti, izrasli, zaboli se u nebo. Od izmaglice one tamo i ove u ocima, ne vidimo Pečku patrijaršiju...

Vratismo se na drugu stranu rova. Idemo čutke nizbrdo ka nivi zadremalaj na julskom suncu, nagnutom ka zapadu. I mi ćemo tamo ka Paradi i Lukovskoj banji.

Usput sakrivena u šumarku, Stevina kuća. A Steva sam, povijen od tereta i godina, iznese flašu rakije pod ogromnu bukvu, na sto od hrastovih oblica. Uz posrnulu ogradu od pruća naherene dve trmke sa pčelama i dve čubline bez pčela. „Stevo, bar balege imaš, premaži ih za zimu“. A zima, šest meseci, sneg do pojasa, zatrpa trmke. "Toplo im pod snegom" - priča Steva. "Obezbedim u jesen zalihe brašna, soli i tako to, pa cele zime samujem hraneći goveda i gledajući TV. Sena koliko hoćeš, a dobar je i signal". Na rastanku vojnički pozdravlja. Ruka - čvorovi.

Žurimo, noć će. Silazimo nizbrdicom u Lukovsku banju da u kafani, uz hranu i piće proguramo teskobu u grlu i sredimo utiske. Ako je moguće.

U POSETI PROTI LJUBIŠI

Pored "ulijara" koji su u državi Nemanjića imali poseban status, sveštenstvu pravoslavnih crkava i manastira, od najranijih zapisa, pripadala je čast da opslužuju "ulijanike" i pčelarskom zanatu uče druge.

Poštujući tu tradiciju, odvažih se da posetim poznatog "ulijara" - pčelara, po radnom statusu penzionera, protu Ljubišu Miloševića u Prilikama nadomak Ivanjice.

Velelepna pčelarska kuća pokraj magistralnog puta Arilje - Ivanjica. Osvetljena tabla s obavještenjem da je med i mleč na prodaju. Pčelinjak uz samu kuću. Više od 200 DB 12-toramnih košnica! Sve košnice su plave i obrojene. S tri strane visoka betonska ograda. Postolja metalna. Velika hladnjača za saće sa i bez meda. Centrifuga i otklapač Logarov...

Uz čašicu "mučenice" prota ispriča: pčelarstvom se intenzivnije bavi od 1959. godine. Dugo mu je desna ruka bila supruga Stojanka, a danas je sin Mirko. Nekada je bilo jednostavnije pčelariti. Postaviš košnice i eto ti meda, više u šali veli prota. Danas i pored savremene opreme, dva seleća kamiona (mercedes sa 120 košnica i Torpedo sa 73 košnice koje se ne skidaju), za pčelarenje je veoma teško! U sve republike (osim Slovenije) pčele su putovale. I sada je Hercegovina, odnosno Trebinje, njegova jesenja destinacija. Vrijesak i druge hercegovačke cvetnice su blagodet za dobru zimsku zalihu.

Med se teško prodaje, žali se prota, a kako saznadoh, poznati je proizvođač mleča. Zalihe mleča brzo rasproda. Maticice isključivo sam za svoje potrebe proizvodi. Posebno me je zaintrigirao njegov način zazimljavanja pčelinjih zajednica. Krajem septembra i u oktobru svode zajednice na osam ramova, poštujući da prazan prostor ostaje na zapadu! Naravno, biraju se



ramovi s medom i polenom i visokom mednom kapom. Ostale ramove nose u hladnjaču u kojoj sam video više od 800. Do poslednjeg rama se stavlja pregradna daska, pa se onda "uglavljuje" sunder debljine 12 centimetara! Preko se postavlja troslojni karton, ovlaš zaheftan za košnicu. Odozgo, zbeg sa poklopnom daskom, na njega - parče novina, a preko, opet sunder debljine 4 centimetra. Preko sundera - komad od džaka za brašno. Što je najinteresantnije, kod prote su sve podnjače drvene, na "šarku", zbog čišćenja, a kako reče, jedina ventilacija je na letu koje je oko 12 centimetara. I zaista, plamen šibice na jednom kraju leta povijao se prema unutrašnjosti košnice, a na drugom prema nama!

Kako rekoše, nema ni nozeme ni proliva, a veoma retko gubitaka! Nema ni mrežaste podnjače!

Rezultati takvog rada su i zalihe meda koje videh u posebnom magacinu. Prot a sin mu sami proizvode košnice i upravo se spremaju da dobar deo promene, a neke i zanove. To je jedna mala fabrika, a uverih se da Ljubiša po ceo dan boravi u radionici i među pčelama.

Prot a je član SPOS-a i DP Ivanjica, a kako reče predsednik Vlade Maričić, jedan je od aktivnijih članova, uvek spreman da pomogne mlađima.

Na rastanku, prota izgovori: „Svрати opet s kolegama“, a poruči – „Pomoliti se Bogu i sa pčelama raditi, najveće je duši uživanje.“ Zdrav i živ nam dugo bio, proto.



MEDITERANSKE MEDONOSNE BILJKE

Decembar je najoskudniji sa pčelinjom pašom. U kontinentalnim predelima u prirodi ne cveta ni jedna medonosno-polenonosna biljka. Tek poneki cvet maslačka (*Taraxacum officinale* Web.), bele rade (*Bellis perennis* L.) i još nekih zeljastih biljaka, ako nema snežnog pokrivača, a nekoliko uzastopnih dana budu temperature znatno iznad proseka.

U predelima sa mediteranskom klimom u decembru je vegetacija nešto življa. Pored nekih ukrasnih biljaka, za pčelarstvo su najinteresantniji ruzmarin i maginja, koje i tada cvetaju.



Ruzmarin (*Rosmarinus officinalis* L.) je višegodišnji zimzeleni, odrveneli, veoma razgranat žbun, koji može da izraste do 3m visine. To je mediteranska biljka. Raste uglavnom na ostrvima, u prirodi. Ponekad je sam, a češće u zajednici sa drugim žbunastim biljkama. U blažim zimama cveta cele godine, pri čemu intenzivno od marta do aprila i od oktobra do novembra. Spada u dobre medonosne biljke. Polena daje malo. Sa 1 ha može da bude do 200 kg meda. Med je svetao, blagog i prijatnog ukusa, zbog čega je veoma cenjen. Brzo kristališe i u čvrstom stanju je potpuno beo. Medi i pri temperaturama nižim nego druge biljke, pa čak i onda kad je noćna temperatura ispod nule, a dnevna 14°S. Pošto je to najniža temperatura pri kojoj pčele lete, dovoljno je da samo malo zahladi pa da se one ukoče i uginu. Zato ruzmarinova paša može biti zimi i štetna za pčele. Jer iako leglo, zbog podsticajne paše sa ruzmarina, cele zime nije prestajalo, društva opet mogu da slabije dočekaju proleće od onih koja su zimovala pod snegom. Gaji se i kao ukrasna biljka i u kontinentalnim predelima. Razmnožava se semenom ili reznicama. Koristi se i kao začim. Spada i u lekovite biljke.



Magainja (*Arbutus unedo* L.) je mediteranska biljka i rasprostranjena je i na kopnu i na ostrvima. Raste kao zimzelen žbun, visine do 6 m, ređe kao nisko drvo sa gustom krošnjom. Cveta od oktobra do decembra i najkasnija je značajnija pčelinja paša. Szareva godinu dana posle cvetanja, pa se zreli plodovi mogu videti na granama istovremeno sa novim cvetovima. Daje dosta nektara i nešto cvetnog praha. Med je žut i osetno gorak. Zbog mogućeg naglog zahlađenja u vreme cvetanja maginje, med u saću ne dozri uvek, često ostaje nepoklopljen, pa se ponekad pokvari. Razmnožava se semenom, ali češće i uspešnije vegetativno, reznicama iz prošlogodišnjih izdanaka. Zbog dekorativnih osobina koristi se i u hortikulturi. Plodovi su mesnato brašnjave sočne loptaste bobice, crveno-narandžaste, na površini bradavičasto tačkaste. Jestivi su i mogu se prerađivati u pekmez, sokove, rakiju, vino. Koristi se i kao lekovita biljka.

Sađenje medonosnog bilja

Ovaj mesec treba iskoristiti za sađenje medonosno-polenonosnih drvenastih i višegodišnjih zeljastih biljaka u blizini pčelinjaka, radi poboljšanja pčelinje paše. Za sađenje biljaka treba koristiti sve slobodne površine na kojima je to dozvoljeno. Pri tome prvenstveno treba birati biljke koje cvetaju u periodu kada u okruženju nema izdašnije paše, kako bismo pčelama obezbedili kontinuitet medoibera u toku cele aktivne sezone. Pojedine biljke se mogu nabaviti u rasadnicima a neke, koje rastu kao samonikle, možemo sami potražiti u šumarcima, po međama i drugim mestima i presaditi ih blizu pčelinjaka.



Evodija

U mnogim našim predelima, pogotovo



Sofora

za pčelare koji ne sele košnice, jedine izdašnije paše su vočno-maslačkova i bagremova. Posle toga obično nastupa duži bespašni period. Zato će ovde biti reči o biljkama koje cvetaju u kasnijem, letnjem i jesenjem periodu.



Kerleuterija

Za takve terene veoma su pogodne **evodija** (*Evodia* sp.) i **sofora** (*Sophora japonica* L.). To je listopadno drveće, čije sadnice nude rasadnici, pa i neki pčelari koji ove biljke razmnožavaju sejanjem u svojim rasadnicima. Obe vrste cvetaju u julu i avgustu i daju obilje nektara i polena. One su i dekorativne pa se mogu saditi i na okućnici. U ovu grupu biljaka spada i **kelreuterija** (*Koelreuteria paniculata* Laxm.), koja sa svojim izuzetno krupnim i upadljivo žutim metličastim cvastima, u vreme cvetanja izgleda izuzetno atraktivno. Cveti od juna do avgusta i svrstava se u vrlo dobre nektarsko-polenske biljke.



Biserak grozdasti

Biserak grozdasti (*Symphoricarpus albus* L.) je poznata žbunasta biljka, koja se zbog lepog izgleda često koristi i u hortikulturi. Cveti dugo - od juna do oktobra. Spada u vrlo dobre medonosne biljke. Pčele je posećuju od ranog jutra do večeri, čak i pri nepovoljnom vremenu, kad je prohladno, vetrovito pa i pri slaboj kišici. Raste i samoniklo, pored puteva, po međama i obodima šuma. Lako se razmnožava ožiljenim izdancima.



Živa ograda

Živa ograda (*Lycium halimifolium* Mill.) je takođe žbunasta biljka, koja raste i samoniklo. Cveti od aprila do oktobra i daje obilje nektara i cvetnog praha. Njene cvetove pčele posećuju i po najvećoj suši. Rasprostranjena je po obodima šuma, po međama i pored puteva. Može da se koristi za formiranje ekonomskih živih ograda. Razmnožava se izdancima.



Bagremac

Vrlo dobra medonosno-polenonosna biljka je i **bagremac** (*Amorpha fruticosa* L.). Raste u obliku žbuna ili manjeg drveta i počinje da cveta odmah posle bagrema. Lako se razmnožava semenom, ali i izdancima. Pogodan je za sađenje na odronima, kosinama i klizištima, jer korenovim sistemom dobro vezuje tle.



Cigansko perje

Među višegodišnje zeljaste biljke, koje se lako razmnožavaju i vegetativno, deobom korena, spada **cigansko perje** (*Asclepias syriaca* L.), koje raste kao samonikla vrsta pored puteva, kanala i na zapuštenom zemljištu. Ovu biljku treba prenositi i saditi blizu pčelinjaka, svuda gde za to postoje uslovi. Zbog lepog izgleda i izuzetno jakog i prijatnog mirisa, treba je gajiti i kao ukrasnu biljku. Cveti od juna do avgusta i spada u odlične medonosne biljke koje daju i cvetni prah. U grupu višegodišnjih zeljastih kasnocvetajućih biljaka



Troskot japanski

spada **troskot japanski** (*Polygonum cuspidatum* Sieb. & Zucc.). Cveti od avgusta do oktobra i spada u vrlo dobre medonosne biljke. Pčele je preko celog dana masovno posećuju sakupljajući sa nje nektar i polen. Lako se razmnožava deobom korena. Raste samoniklo po neobrađenim terenima i pored puteva. Može da se gaji u vrtovima i dvorištima kao ukrasna biljka. U zoni bukovih i četinarskih šuma,



Kiprovina

između 700 i 1500 m/nv raste **kiprovina** (*Epilobium angustifolium* L.), kao planinska višegodišnja zeljasta biljka. Cveti od juna do avgusta i spada u odlične medonosne biljke sa koje pčele sakupljaju i mnogo polena. Može da se razmnožava vegetativno, deobom korena. Zbog veoma lepog izgleda ovu biljku treba gajiti i kao ukrasnu.



ADAM ŠIRAH

(1724 - 1773)

(povodom 240 godina od velikog otkrića)



Na samom početku treba naglasiti da je većina pčelara koji su stekli svetski glas razvijanjem i unapređenjem pčelarstva bili Sloveni. Sloven je bio i sveštenik Adam Širah, Lužički Srbin¹, koji se rodio 5. septembra 1724. godine u Nosticu u Saksoniji, u Gornjoj Lužici.

Škole je izučavao u Mamivicu i Majsnu, a bogosloviju u Lajpcigu. Godine 1748. postao je paroh u Klajnbaucnu, gde je neumorno radio kao sveštenik, pčelar i književnik sve do smrti, 3. aprila 1773. godine.

Sveštenik Adam Širah je pre 240 godina, 1767. godine, otkrio da se iz svake radiličke larve stare do tri dana mogu razviti matice. Tim otkrićem je potvrđeno da se i matice i radilice legu iz potpuno jednakih, tj. oplodjenih jaja.

Istinitost Širahovog otkrića potvrdio je i znameniti Švajcarac Fransoa Iber koji je u pismu ondašnjem vrsnom naučniku Karlu Boneu, 24. avgusta 1791. godine, napisao: "Kad ste u novom izdanju Vaših dela izneli krasno g. Širahovo otkriće

o preobražaju pčelinjih crva u matice, pozvali ste prirodnjake da taj opit ponove. I zaista je potrebno da jedno takvo značajno otkriće potvrdi više svedoka. Hitam da Vas izvestim da su sva moja istraživanja potvrdila istinitost tog pronalaska. Za skoro deset godina od kako ispitujem pčele, toliko puta sam ponavljao g. Širahov opit, i uvek sa istim rezultatom, tako da o tome ne može biti nimalo sumnje".

Širah je prvi pčelar koji je svojim stručnim otkrićem postavio temelj veštačkom razrojavanju. O načinu njegovog razrojavanja saznajemo od prof. Jovana Živanovića koji u svojoj knjizi "Srpski pčelar" iz 1893. godine na str. 275 opisuje kako je Širah pravio veštačke rojeve: "U maju bi isekao saće sa leglom pčelinim, a ponameštao bi u praznu košnicu i podupro bi ga pritkama, da ne padne iz košnice dole. Tu tako udešenu košnicu metnuo bi na mesto gde je stajala jaka dobra košnica, a ovoj bi drugo prazno mesto odredio. Iz ove jake, pune košnice pčele bi se vratile na svoje staro mesto i tu bi ušle u košnicu, u koju je metnuo saće sa leglom pčelinjim. Iz toga bi legla po gore navedenu zakonu Širahovu pčele izvele matičnjak i odnegovale sebi maticu i tako bi dobio veštački roj".

Širah je bio vrlo obrazovan čovek. Napisao je mnogo raznovrsnih dela, a bavio se i poezijom. Njegova dela o pčelarstvu su:

1.) Oberlausitzschlie Bienenvermehrung

¹ Lužički Srbi, najmanje slovensko pleme, do ujedinjenja Nemačke živelo je u Istočnoj, a danas u Saveznoj Republici Nemačkoj, u nemačkim pokrajinama Saksoniji i Brandenburg, u kraju koji je poznat kao Lužica. Jezički pripadaju grupi zapadnoslovenskih jezika. Do Drugog svetskog rata pisali su goticom i latinicom, danas samo latinicom. Po veroispovesti su većinom protestanti, a manjim delom katolici. Oni sebe nazivaju Srbima: Serbja, Serb, Serbovka, a nas Srbe sa Balkana nazivaju Južni Serbja.

Lužičkih Srba danas ima oko 100.000. Bez obzira na viševjekovnu germanizaciju Lužički Srbi su u duhovnoj i materijalnoj kulturi sačuvali brojne slovenske elemente. Etnički je najbolje očuvana Gornja Lužica u Saksoniji. Centar njihovog političkog i kulturnog života je grad Budišin (nemački: Bautzen).

oder junge Bienenschwarme beim Anfange des Maimonats in Wohnstuben zu machen. 1761.

2.) Der sächsische Bienenvater, die Pflege dieses nützlichen Insektes betreffend in Leipzig und Zittau 1766.

3.) Abhandlungen und Erfahrungen der oekonomischen Bienenge-sellschaft in der Oberlausitz die Aufnahme der Bienenzucht betreffend. Dresden. 1766.

4.) Melititheologia oder die Verherrlichung des gros-wur-digstens Schöpfers aus den wundervollen Bienen nach Anleitung der Naturlehre und heil.

Gottesgelahrheit. In Dresden 1767.

5.) Ausführliche Erläuterung Ableger zu maclien. Budisin. 1770.

Širah je u svoje vreme zauzimaio prvo mesto među pčelarima celoga sveta, a njegova poslednja knjiga, štampana na 274 strane, smatrana je za najbolju pčelarsku knjigu jer je sadržala sve što je do tada znao pčelarski svet o životu pčela.

Lužički Srbi su 1768. godine osnovali svoje pčelarsko društvo, verovatno najstarije u svetu, čiji predsednik je bio sveštenik Adam Širah.

Tekst i foto: Đoko Zečević

Zlatar, Nova Varoš

bratimljenje - PČELAR

PČELARI NE PRIZNAJU GRANICE!



Pčelari Arilja u poseti pčelarima Berana

Mnogi pčelari širom Srbije dolaze o Cvetima na već tradicionalnu slavu pčelarske organizacije "Savo Popović" "Dan pčelarstva u Arilju". Ovde je svaki gost primljen raširenih ruku i radosna srca! Ariljci su pružili ruke i otvorili dušu dragim prijateljima i ostvarili bratska druženja. Prvenac u bratimljenju je sklapanje prijateljstva sa pčelarima Nove Varoši. Ali, ne priznajući administrativne granice uplivali su i u međunarodne vode, bratimili se i sa pčelarima Berana u Crnoj Gori!

22. septembra u pčelarskom Arilju, potpisali su povelju predsednici PO "Savo Popović" Prvoslav Topalović i DP "Uljanik" u Beranu Velizar

Cimbaljević. Đoko Zečević je kum bratimljenja, a Zdravko Stanković iz Berana, pčelarski doajen (više od 40 godina član SPOS-a), inicijator ovog prijateljstva. Zdravko je za pčelarsku slavu braći iz Arilja poklonio televizor za njihov pčelarski Dom.

Dan u Arilju je brzo prošao u obilasku manastira Klisura (gde je osveštan kolač), i Galerije akademskog slikara R. Jovanovića.

13. oktobra, dobri domaćini, Beranski pčelari, dočekali su i ugostili braću iz Arilja.

U manastiru Đurđevi stupovi osveštan je kolač. Gosti su posetili i manastir u Kaludri i razmenili pčelarska iskustva. Za sećanje na ovo druženje svi Ariljci dobili su na poklon knjigu V. Umeljica „Pčelarstvo“. Na rastanku bratski zagrljaji potvrdiše prijateljstvo.

Ariljci su trasirali put budućim generacijama da se vole, druže i razmenjuju iskustva pčelarska, ne priznajući - kao ni pčele, granice i teritorijalnu udaljenost.

Moglo bi se zaključiti da je ovo primer najboljeg propagiranja pčelarstva.

ŠTA MOGU

intervju sa Duškom Obradovićem

GIMNAZIJALCI U SOMBORU?

U želji da vam predstavimo mlade koji na različite načine upoznaju pčelarstvo i pčelinje proizvode, ovoga puta smo se odlučili za somborske gimnazijalce i njihovog profesora računarstva Duška Obradovića. Zajedničkim radom, znanjem i trudom 2004. godine postavili su jedinstven sajt o pčelinjim proizvodima www.pcelica.co.yu



Sajt www.pcelica.co.yu

Duško Obradović je 16 godina profesor Računarstva u somborskoj gimnaziji »Veljko Petrović« i 5 godina pčelar. Ima 43 godine, rođen je u Bačkom Bregu, selu na samom severozapadu Srbije, 500 m do Mađarske i samo nekoliko km do Hrvatske. Na ivici rezervata prirode Gornje Podunavlje, na lokalitetu Karapandža (Velika hrastova šuma) nalazi se i njegov pčelinjak. Pčelari sa četrdesetak proizvodnih društava, u LR košnicama, i kako kaže, to mu je sasvim dovoljno. Kad je počinjao zanosio se idejom da pčelinjak uveća na 100 košnica, ali ne može toliko društava kvalitetno da održava, te se vratio na 40. Košnice seli samo jednom do dva puta godišnje.

Kako računari i pčelarstvo idu zajedno?

- Bogami, svakako. Kad su prolećni radovi u toku, tada se često dešava da sa nastave direktno jurim na pčelinjak, koji je 35 kilometara od Sombora, i obrnuto. Mart, april i maj radim u dve smene, non stop. Ali zato preko zime bude više vremena, pa se možemo posvetiti drugoj, lepšoj strani ovih dveju oblasti, a to je rad na sajtu »Pčelica«.

Sa učenicima ste postavili prvi sajt o pčelinjim proizvodima. Kome je on namenjen? - Ovo nije sajt namenjen pčelarima, kao većina sajtova koje možete sresti na našim internet prostorima, već običnim građanima, potrošačima. Stoga smatramo da je ovo sajt o pčelinjim proizvodima.

Kada je sajt postavljen i sa kojim ciljem? - Ova Internet prezentacija je postavljena 1. februara 2004. godine kako bismo što više doprineli edukaciji stanovništva o vrednostima i upotrebi pčelinjih proizvoda. Svi znamo da je to kod nas osnovni problem, i da je to jedno od važnijih oblasti na koje moramo usmeriti napore. Svi problemi koje većina pčelara ima sa viškovima meda i drugih pčelinjih proizvoda bili bi prevaziđeni kad bi godišnja potrošnja po stanovniku u Srbiji bila povećana sa sadašnjih 600 grama na recimo 2kg.



foto: Dušan Obradović

Pčelinjak Duška Obradovića

Pčelinji vosak kao lek

Priprema voska za terapiju: Ploče voska se isitne na komadiće, a zatim se tope u posudi sa dvostrukim dnom ili se stave u manju posudu, a ova onda u veću sa zagrejanom vodom. Ukoliko je vosak krt ili posan, mora mu se dodati nešto voštanog ulja (na 4 kg voska, 1 l ulja), kako bi bio mekan, savitljiv, mastan na dodir, da dobro upija i drži toplotu, a da ne depilira kožu pri skidanju. Mora se voditi računa da u posudu sa voskom ne dospe ni kap vode, jer ona docnije može da opeče kožu. Posle skidanja voska sa obolelog dela, treba ga staviti u posudu gde će se zagrevati do 100 stepeni i postati tečan. Iz njega će ispariti kapi znoja ili vode, ako su do njega došli tokom upotrebe, a zatim ostaviti da se ohladi do ponovne upotrebe, čim se stvori skrama na površini, jer je to momenat kad je postignuta temperatura za primenu. Mesto na koje se stavlja vosak treba pripremiti: dobro oprati i osušiti (ako treba i obrijati), a posle skidanja obrisati upijanjem, nikako trljanjem. Sloj može biti od 0.5cm do 1.5cm, a drži se oko 30 min. Odmah po stavljanju voska na zglob, u prvih 10 min. temperatura - toplina je najveća (čak je malo i pretoplo), dok je poslednjih 15 min. prijatna, zatim se vosak hladi i zateže, a toplina zadržava, ali niža nego ranije, dok zglob postaje pokretljiviji i dozvoljava vežbe koje su sastavni deo terapije.

Za astmu: na svaki sat u toku dana, po 15 min. žvakati 1/2 kašičice medno - voštanih

poklopaca.

Za varenje (poboljšanje varenja): žvakati voštanu masu pčelinjeg saća iz koga je isceden med. Dobro je i za sluzokožu organa za disanje.

Za grip, nazež, sinuse (preventiva): svakog dana prožvakati po zalogaj saća i uz svaki obrok uzeti po 2 kašičice meda, voditi računa i o pravilnoj ishrani.

Za groznicu (senska): u toku 3-4 nedelje svakog dana, tri puta po 10-15 min. žvakati parče čistog pčelinjeg voska ili saća sa medom. Pored toga, pre doručka i pred spavanje uzimati mešavinu 2 kašičice meda i 2 kašičice jabučnog sirćeta, razmučenih u čaši vode.

Za zube (desni, karijes, oštećenje zubne gleđi): nekoliko puta u toku dana, po 10-15 min. žvakati medno saće, a još bolje ako deluje žvakanje žvake proizvedene na bazi voska sa dodatkom nekih materija koje sprečavaju stvaranje zubnog kamenca, a povoljno utiču na varenje.

Za kašalj: tri puta dnevno, po 10 min. žvakati voštano saće s medom.

Za koleno (otok): ujutru i uveče staviti na koleno oblog od pčelinjeg saća.

Za nos i grlo: u cilju čišćenja - svakog sata u toku dana žvakati 1/2 kašičice voštanog saća sa medom, oko 10 min.

preuzeto sa sajta: www.pcelica.co.yu

Šta je bio motiv da se postavi sajt o pčelinjim proizvodima? - Pokušaj da se preko interneta ublaži nepoznavanje izuzetnih vrednosti svih proizvoda koje nam pčele daruju. Većina je poznata pčelarima i napisana je u knjigama za pčelare, ali na neki volšeban način slabo izlazi iz tog kruga ljudi. Prvobitna zamisao je bila i da deo svojih proizvoda plasiram preko interneta, međutim, troškovi isporuke daleko prevazilaze smisao trgovine, tako da je projekat dalje usmeren na popularizaciju upotrebe meda, polena, propolisa, mleča, voska i pčelinjeg otrova.

Kako je tekla priprema: od ideje do realizacije? - Izbor slobodnog co.yu

domena je išao teže nego što sam mislio. Većina pojmova koje smo želeli za ime našeg domena je već bila zauzeta, iako na većini nije postojala nikakva prezentacija, nismo mogli da ih dobijemo. Kad smo konačno dobili informaciju da je "pčelica" slobodna, pristupili smo poslu. Prikupili smo literaturu do koje smo mogli doći, pregledali strane sajtove i isplanirali strukturu sajta. Glavni zadatak bio je da se učenici osposobe da sami naprave i postave internet prezentaciju i da nauče kako se ona reklamira i održava, te kako da iz podataka koji se dobiju zaključe koliko je to interesantno populaciji koja posećuje internet. Svi zadaci koje su dobijali da reše,



foto: Dušan Obradović

U pčerskom kampu

od izrade preko provjere do postavljanja na server i testiranja, bili su usmereni ka tom cilju.

Koliko đaka je učestvovalo u kreiranju sajta? - Do danas je na izradi ove prezentacije u prethodne 3 godine učestvovalo oko 80 učenika. Uvek su to učenici IV razreda kojima je u programu izrada internet prezentacija. Svi oni su sada negde na studijama i često posete «Pčelicu». Nije predviđeno planom i programom da se radi na ovako velikom projektu, ali ako se odeljenje podeli u timove, uvek ima oblasti u kojima svaki učenik može da se pronade: dizajn, programiranje, E-marketing, pronalaženje tekstova, prevođenje, kontrola ispravnosti stranica... Ovakvim pristupom problemu i uz angažovanje svih učenika, moguće je i izraditi pravi sajt.

Da li se bar neki đak zainteresovao za pčelarstvo? - To je malo veći problem. Današnja omladina izbegava fizičke poslove, a ako je i primorana na njih, onda bira one koji su ili odmah plaćeni ili brzo donose zaradu, a sa pčelarstvom to nije slučaj. Imao sam jednog učenika koji se zainteresovao i nameravao je da se bavi pčelarstvom. To ga je držalo dok nismo otišli na pčelinjak. Strah od pčelinjeg uboda je pobedio. Robert je sada na drugoj godini Šumarskog fakulteta u Beogradu. Ko zna, možda mu se vrati nekadašnja namera da se bavi pčelarstvom.

Možda je neko stekao naviku da dan počne kašičicom meda? - Ovo je mnogo izglednije od prethodnog. Za

med verujem da su neki stekli naviku, ali za propolis pouzdano znam. Propolis je bio nepoznanica većini od njih, a sada ipak imaju predstavu o kakvom je korisnom proizvodu reč. Svako od nas koji smo radili na sajtu, ako i počinje dan sa kašičicom onda je to kašičica kristalisanog meda.

Kolika je posećenost sajta, kakvi su utisci posetilaca, reagovanja, sugestije.... - Sadržaj sajta je uglavnom posvećen prehrambenom, lekovitom i estetskom dejstvu pčelinjih proizvoda. Naravno, tu su obrasci (obavezna stvar koja ide uz takav jedan projekat) koji nam obezbeđuju da vidimo šta posetioci misle o sadržaju, ideji i o nama.

Ima tu i nešto malo zabave, koja stoji još iz doba kad je sajt nastao, ali se pokazalo da na te stranice posetioci slabo idu, tako da taj deo više ne širimo, već smo se bazirali na izradu baze podataka o receptima u čijem se sastavu nalaze pčelinji proizvodi. Pozivam sve čitaoce «Pčelara», ako imaju neki koristan lek ili savet, da nam ga dostave e-mailom. Prve godine smo imali negde oko 1100 poseta, što je relativno malo. Kako smo ovladavali novim znanjima u rangiranju na pretraživačima, tako se naša posećenost povećavala. Sledeće godine smo već imali preko 4000 posetilaca, a sada smo prešli 15000 i nadamo se da će biti sve veća. Ničim ne primoravamo posetioce da ostavljaju bilo kakav trag da su bili na «Pčelici» a opet imamo vrlo veliki procenat onih koji to samostalno urade, bilo da daju komentar u knjigu utisaka, bilo da ispune anketu, igraju nagradnu igru ili čak naruče nešto. Da sve bude još lepše, nismo imali niti jedan negativan utisak posetilaca.

Najveći kompliment smo dobili od jedne majke koja je na razne načine pokušavala da izleči detetu afte u ustima, i koja je koristila lekove koje su joj lekari prepisivali ali bez uspeha. Ona je pronašla na «Pčelici» recept za afte i probala ga. Afte su se povukle, a nama su ostale njene reči kojima se neizmerno zahvaljuje.

Sugestije su mahom iste, sa porukom da nastavimo istim tempom.

APITOKSINOTERAPIJA

LEČENJE PČELINJIM OTROVOM (I deo)

„Naša budućnost je u njihovim žaokama“ B.K.

Iako male po telesnoj masi pčele ljudskoj populaciji daju najveće bogatstvo u pčelinjim proizvodima: medu, vosku, polenu, propolisu, matičnom mleču i pčelinjem otrovu. Nijedno drugo živo biće se ne može izjednačiti sa pčelama u smislu kvaliteta proizvoda koje „krilati farmaceuti“ daruju čoveku. Svi pčelinji proizvodi bezuslovno imaju lekovita svojstva na ljudski organizam, pa i na druge žive organizme. Prvih pet pčelinjih proizvoda se relativno masovno koriste, pa su naučno i praktično delimično izučeni, dok se pčelinji otrov koristi vrlo malo, na pojedinim lokalitetima nikako, a njegovo lekovito dejstvo je daleko najmoćnije. U ovoj seriji članaka biće reči o njegovoj praktičnoj primeni u otklanjanju bolesnih stanja koja prouzrokuju autoimune bolesti, ali i saniranju posledica povreda.

Prvi pisani tragovi o primeni pčelinjeg otrova datiraju od Hipokrata, oca medicine, koji je živeo oko 400 godina pre Hrista. Dakle, pre 24 stoleća reumatske tegobe su uklanjane pčelinjim otrovom. Pre 1200 godina Karlo Veliki (742 - 814) i u srednjem veku Ivan Grozni (1530 - 1584) izlečeni su od podagre - gihta (arthritis urica) pčelinjim ubodima. U novijoj istoriji Mao Cedung (1893-1976) je do duboke starosti održavao svoje zdravlje pčelinjim ubodima i drugim pčelinjim proizvodima i do poslednjeg dana života je bio predsednik Kine. Kod Leonida Brežnjeva (1906 - 1982), bivšeg predsednika SSSR-a, narodni lekari-pčelari, uklonili su posledicu upale živca na licu, zbog koje je bio uklonjen sa javne scene.

Iako se pčelinji otrov vrlo uspešno primenjuje, verovatno u svim zemljama na planeti, tek nekoliko država, prema mom saznanju, je legalizovalo njegovu primenu: Rusija, Rumunija, Bugarska, Tajvan.

Prema navodima dr Nauma Petroviča Jojriša u novijoj istoriji se 1879. godine spominje ruski vojni lekar, I. V. Ljubarski,



koji je na osnovu višegodišnje primene objavio da je pčelinji otrov efikasan u lečenju reumatizma. Filip Terč, bečki kliničar, pošto se izlečio od reumatizma zahvaljujući slučajnim ubodima pčela, nastavio je da ga primenjuje kao lekar i objavio je da je 173 reumatičara izlečio pčelinjim otrovom. Njegov sin Rudolf Terč, bečki očni lekar, 1912. godine objavio je naučni rad svoga oca koji je od 660 reumatičara potpuno izlečio 544, poboljšanje je nastupilo kod 99, dok kod 17 bolesnika nije bilo poboljšanja zbog zapuštenosti ili napuštanja lečenja.

Carls Mraz, iako nije bio lekar, 1934. godine u SAD započine apitoksinoterapiju i primenjuje je vrlo uspešno do kraja života (1905 - 1999). Naročito se istakao u lečenju artritisa i multiple skleroze (sclerosis multiplex). Ozbiljniji naučni pristup apiterapiji učinili su prof. dr Naum Petrovič Jojriš iz Rusije i dr medicinskih nauka (apiterapije) Stojmir Mladenov iz Bugarske. Kao rezultat ruske apiterapeutske škole, a na osnovu uredbe ruskog ministarstva zdravlja iz 1953. godine, danas u Čeljabinsku imamo instituciju koja se bavi lečenjem pčelinjim otrovom i drugim pčelinjim proizvodima. Vodeći stručnjak ruske apitoksinoterapije je prof. dr Igor Krivopavlov, koji je, osim što je direktor Međunarodnog centra za tradicionalnu i alternativnu medicinu u Čeljabinsku i profesor na Medicinskom fakultetu u Moskvi.

(Nastavak u narednom broju).

JESENJI DANI PČELARSTVA U ZAJEČARU



U druženju pčelara TIMOK u Zaječaru osmi put uspešno je realizovalo jesenje programe za ovu godinu. 22. septembra, na gradskom trgu održana je „Jesenja pčelarska izložba“, na zadovoljstvo svih. Učestvovali su proizvođači meda, opreme i alata. Bilo bi više izlagača da se u tom periodu nije održavalo još nekoliko ovakvih ili sličnih izložbi.

Poslednje subote u septembru održana je krsna slava Udruženja. Domaćini su bili članovi pčelarske podružnice sela Lasova.

Na slavi su bili nama veoma dragi gosti, četrdeset pet pčelara iz društva „Jasenica“ iz Smederevske Palanke. Zajedno s gostima smo posetili uzornog pčelara Branimira Jovanovića u selu Grlište. Mr Aneta Georgijeva, predavač SPOS-a, održala je prigodno predavanje.

Mnogi pčelari našeg Udruženja tradicionalno su posetili našu najveću pčelarsku izložbu na Tašmajdanu.

Na kraju, 12. oktobra, za sve pčelare iz Zaječara, Bora, Boljevca, Krivelja, Knjaževca, Negotina i Kladova, profesor Majkl Embri sa Instituta za pčelarstvo u Merilendu (SAD) u prepunoj sali zgrade Opštine Zaječar održao je predavanje o "Sindromu nestajanja pčela sa američkog kontinenta".

Ratomir Simonović

PROGLAŠENA PRVA PČELARSKA OPŠTINA U SRBIJI



Odbornici u Skupštini opštine, na Sv. Vraču, 14. novembra, jednoglasno su proglasili opštinu Aleksinac za prvu pčelarsku opštinu u Srbiji. To označava opredeljenje opštine da kompleksno pomogne razvoj pčelarstva, i ona je samo kruna višegodišnjih napora društva pčelara i opštinskih organa da se do nje dođe. Za najviše dve godine dostići ćemo cilj - uređenje pčelarstva u Aleksincu po savremenim principima. Popis pčelara i košnica je pri kraju, iduće godine počinjemo izradu pašnog katastra, radimo na marketingu. Pre godinu dana Ministarstvu poljoprivrede smo podneli

zahtev za brendiranje i zaštitu geografskog porekla bagremovog i livadskog meda, pri kraju smo sa edukacijom pčelara o dobroj pčelarskoj praksi, u čemu su nam u martu pomogli Ministarstvo i Apimondia. Procenjujemo da će se krajem 2009. steći uslovi i za organizovani proboj na tržište, jer intenzivno radimo na uvođenju preparata za suzbijanje bolesti pčela, koji ne zagađuju pčelinje proizvode, a opštinski Fond za razvoj poljoprivrede nam u tome pomaže. Sledeće godine, kao i ove, kupiče nam Apiguard koji se odlično pokazao na 2.290 naših košnica. Tehnički smo rešili proceduru izvoza, ostaje još da dođemo do vrhunskog izvoznog proizvoda.

Zahvaljujemo se svima koji nas godinama podržavaju, a posebno Ministarstvu poljoprivrede.

*Dr med. Rodoljub Živadinović,
predsednik Društva pčelara Aleksinac*

DOPUNA SPISKA PRIZNANJA

Na osnovu stava 3 člana 12 „Pravilnika o ustanovljenju i dodeljivanju priznanja“, IO SPOS-a je na svojoj sednici održanoj 24.11.2007. godine, razmatrao žalbe Društva pčelara „Požarevac“ i Društva pčelara „Čačanska pčela“ i utvrdio da su žalbe, zbog tehničkih propusta opravdane te je stoga doneo odluku i dodelio predložena priznanja.

Zlatna medalja i „Zvanje zaslužni pčelar“ i to:

Vladeta Damjanović, Požarevac
Slobodan Ristić, DP „Čačanska pčela“-Čačak
Vitimir Višnjčić, DP „Čačanska pčela“-Čačak
Na istoj sednici, Izvršni odbor je usvojio predlog da se Muratu Baždareviću iz društva pčelara „Sjenička pčela“ iz Sjenice dodeli priznanje „Povelja SPOS-a“.

ISPRAVKA: Pohvalnica SPOS-a: Ljubodrag Đurakić, "Matica", Čačak.

ARANĐELOVAČKA

PČELARSKA IZLOŽBA



D r u š t v o
p č e l a r a
A r a n đ e l o v c a ,
p o d

pokroviteljstvom Skupštine opštine i saradnju Centra za kulturu i obrazovanje, od 21-23. septembra organizovalo je pčelarsku izložbu u prelepom ambijentu Bukovičke Banje. Za pčelare i građane dr med. Rodoljub Živadinović održao je predavanje o značaju meda i drugih pčelinjih proizvoda. Izložba je bila veoma

posećena.

Osim poznatih, iskusnih pčelara Društva na izložbi je učestvovao i Ilija Riznić, najmlađi član. Još kao osnovac interesovao se za pčelarstvo. Uz stalnu saradnju sa iskusnim pčelarima i redovnim praćenjem pčelarske literature, stekao je potrebno znanje koje mu je omogućilo da se uspešno bavi pčelarstvom. Počeo je da pčelari sa položkama da bi ove godine prešao na fararove košnice. Ilija ima 25 pčelinjih zajednica koje su smeštene na veoma sređenom pčelinjaku. Planira da pčelinjak proširi.

Pčelar Ilija Riznić može biti uzor mladima i da ih podstiče da se bave pčelarstvom.

Ljubiša Jovanović, Arandjelovac

ČAČANSKA IZLOŽBA

MEDA I CVEĆA 2007



D r u š t v o
p č e l a r a
" Č a č a n s k a
p č e l a " 21. i 22.
s e p t e m b r a
o r g a n i z o v a l o
j e
t r a d i c i o n a l n u

izložbu "Dani meda i creća". Učestvovalo je 37 izlagača iz mnogih krajeva Srbije i sa čačanskog područja koji su ponudili sve vrste meda, mleč, propolis, mešavine meda, polena, propolisa i mleča, kao i mešavine meda i suvog voća, zatim meleme i kozmetiku, pčelarsku opremu,

literaturu i cveće. Izložba je održana pod pokroviteljstvom Skupštine opštine Čačak. Među mnogobrojnim gostima bio je i predsednik SPOS-a Živoslav Stojanović.

Izložbu je otvorio predsednik opštine Vojislav Ilić koji je nakon obilaska izlagača, priredio svečani prijem. Tom prilikom izneti su neki problemi u pčelartsvu, i predsednik je obećao da će Opština prema svojim mogućnostima pomoći razvoj pčelarstva ovog kraja.

Domaćini i gosti obišli su Srpsku Svetu Goru, a druženje je završeno svečanim ručkom. Svim izlagačima i donatorima uručena su priznanja Društva pčelara „Čačanska pčela“

DP „Čačanska pčela“, Čačak

SLAVA

RUMSKIH PČELARA



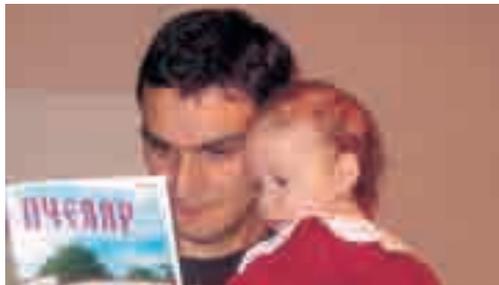
Društvo pčelara "Nikola Mileusnić" u Rumi, uz l o m l j e n j e s l a v s k o g k o l a č a , s v e č a n u v e č e r u , m u z i k u

i veselje do kasno u noć, proslavilo je svoju slavu, Sv. Luku, 31. oktobra.

Najzaslužnijim pčelarima Društva uručena su priznanja SPOS-a: diploma „Jovan Živanović“ - Stanimiru Javorcu, zlatna medalja i zvanje zaslužni pčelar - Stanoju Petkoviću, zahvalnica - Danu Kneževiću, pohvalnica - Milu Mihajloviću i zlatne medalje Društva pčelara "Nikola Mileusnić" - Mirku Saviću i Sreti Stoliću.

*Stanim Javorac, predsednik
DP „Nikola Mileusnić“, Ruma*

NAJMLAĐI ČLAN SPOS-A



Za sada samo jede med

Jovan Beara je za svoj prvi rođendan od bake dobio najdraži poklon: člansku kartu Udruženja pčelara "POLEN" u Novoj Pazovi. Tako je postao najmlađi član SPOS-a.

Jovan je potomak poznate pčelarske porodice Beara u kojoj se umeće i tajna pčelarstva prenosi s kolena na koleno. Zato je razumljiva želja roditelja, dede i bake da i Jovan krene njihovim stopama. Dečak redovno konzumira med, i sa tatom prelistava omiljeni časopis Pčelar. Raste u porodici u kojoj se s velikom pažnjom i ljubavlju uzgajaju pčele i spravljaju pčelinji proizvodi.

Porodica Beara svake godine obnavlja Jovanovo članstvo u SPOS-u i Jovan redovno dobija časopis Pčelar.

Članovi porodice Beara nadaju se da će Jovan kad nauči da čita, krenuti stopama svoje familije i biti njihov nasljednik.

*Milorad Aščerić
Nova Pazova*

USPEŠNI PČELARI

Na ovogodišnjem, šestom Međunarodnom poljoprivrednom sajmu "Interagro 2007", pčelari su pokazali da osim masovnosti, pčelarstvo Republike Srpske napreduje i po kvalitetu pčelinjih proizvoda. Komisija za ocenjivanje u kojoj su bile: prof. dr Jovanka Popov - Raljić (Poljoprivredni fakultet Beograd), prof. dr Etelka Dimić (Tehnološki fakultet Novi Sad) i prof. dr Anka Popović - Vranješ (Poljoprivredni fakultet Novi Sad) dodelila je čak 16 velikih zlatnih medalja, 6 zlatnih i 8 srebrnih medalja za kvalitet pčelinjih proizvoda.

P. Ilić



ASOCIJACIJA PROFESIONALNIH PČELARA SRBIJE

Sazivamo III redovnu Skupštinu APPS za subotu, 15.12.2007. godine, u 12:00 u prostorijama Poljoprivredne

škole u Kraljevu sa dnevnim redom:

1. Aktivnosti APPS-a u 2007. godini,
2. Plan aktivnosti APPS-a za 2008. god,
3. Tekuća pitanja.

Zbog evidentiranja i prava da aktivno učestvuju u radu, molimo članove da do sednice Skupštine izmire svoje obaveze. Žiro račun APPS-a: 250-4080000235060-80, Eurobank EFG štedionica a.d. Beograd.

Za dodatne informacije obratiti se telefonom na broj: 063-803-33-59.

Izvršni odbor APPS

Asocijacija profesionalnih pčelara Srbije podnela je zahtev Ministarstvu poljoprivrede da pčelarsku proizvodnju stimuliše sa 1500,00 dinara regresa po pčelinjem društvu, imajući u vidu značaj pčelarstva za očuvanje ekološke ravnoteže, povećanje prinosa u poljoprivredi kao i poteškoće u pčelarskoj proizvodnji.

Podnet je i zahtev da resorno ministarstvo učini sve kako bi se uklonili falsifikati sa tržišta meda i voska, sprečio uvoz pčelinjih proizvoda bez kontrole, čime bi zaštitilo interese i pčelara i građana i države. Tražili smo takođe da se u sledećoj godini pčelarstvo obimnije stimuliše, pogotovu kreditno, i da se olakša obezbeđivanje kreditiranja i garancije.

Očekujemo da SPOS, Asocijacija uzgajivača matica, Asocijacija profesionalnih pčelara Srbije i druge pčelarske organizacije, naučne ustanove i Ministarstvo poljoprivrede maksimalno doprinesu opstanku i razvoju pčelarstva u Srbiji, kao privredne grane sa izvoznom orijentacijom, kao i očuvanja biodiverziteta.

Izvršni odbor APPS

Ispravka:

Brojevi telefona predavača SPOS-a
Zdravko Ilijev, Niška Banja:
018/548-813 i 064/7133-602

Savez pčelarskih organizacija Srbije
Regionalna Asocijacija pčelarskih društava i udruženja Zlatiborsko-Moravičkog okruga
u saradnji sa pčelarskim udruženjem "Dragačevski pčelari" iz Lučana
organizuju

MEĐUNARODNI STRUČNI SEMINAR IZ OBLASTI PČELARSTVA

"ŠTO VIŠE I BOLJE ČUJEŠ, DALJE VIDIŠ"

U LUČANIMA, 22. decembra 2007. godine

Pokrovitelj seminara je Skupština opštine LUČANI

Seminar je celodnevni, a održava se u Domu kulture, od 9,00 sati.

Predavači su priznati i poznati stručnjaci iz zemlje i inostranstva

PROGRAM

- | | |
|----------------------|--|
| 9.00 - 9.30 | Pozdravna reč organizatora, domaćina
Predstavljanje Kraljice meda Bojane Knežević |
| 9.30 - 10.25 | Mr Goran Mirjanić, Poljoprivredni fakultet, Banja Luka, R. Srpska
Uticao i značaj različite ishrane na razvoj pčelinjih društava |
| 10.25 - 11.20 | Dr Zlatko Puškadija, Poljoprivredni fakultet, Osijek, Hrvatska
Klimatske promene i pčelarstvo |
| 11.20 - 12.10 | Dr med. Stipan Kovačić, Darda, Hrvatska
Uzgoj matica |
| 12.10 - 13.15 | Dr Deneš Hegediš, Mađarska
Bolesti pčelinje zajednice, dijagnostika, preventiva, lečenje |
| 13.15 - 13.35 | Pauza - kafa, osveženje |
| 13.35 - 14.30 | Prof. dr Jovan Kulinčević, "Apicentar", Beograd
Virusi, posledice, preventiva - (CCD) |
| 14.30 - 15.25 | Mr Nebojša Nedić, Poljoprivredni fakultet, Beograd
HASAP u funkciji bezbednijih pčelinjih proizvoda |



Gost seminara je **Nenad Terzić**, savetnik za pčelarstvo u republičkom Ministarstvu za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo, sa temom **Ministarstvo - pčelarstvo**.

Na seminaru učestvuje i predsednik SPOS-a **Živoslav Stojanović**.

U holu će biti organizovana prodaja pčelarskih potrepština (sitne opreme, prodaja satnih osnova, zamena voska - "Zlatna pčela", pčelarske literature...)

Ulaz je slobodan za sve pčelare Asocijacije i drugih udruženja Srbije.

Domaćin Seminara
Damljan Dramlić

Predsednik Asocijacije
Đoko Zečević

РЕГИОНАЛНА АСОЦИЈАЦИЈА ПЧЕЛАРСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА
 ЈУГОИСТОЧНЕ СРБИЈЕ - ИИШ,
 УДРУЖЕЊЕ ПЧЕЛАРА ЛЕСКОВАЦ
 ФОНД ЗА ПОДСТИЦАЊЕ РАЗВОЈА ПОЉОПРИВРЕДЕ ОПШТИНЕ ЛЕСКОВАЦ и
 РЕГИОНАЛНИ ЦЕНТАР ЗА ПОДРШКУ И ПРОМОЦИЈУ ИЗВОЗА Д.О.О. ЛЕСКОВАЦ
 организују

VIII МЕЂУНАРОДНИ СТРУЧНИ СЕМИНАР

ОДЛУЧНО НАПРЕД

Лесковац, недеља, 9. децембар 2007, сала Позоришта, 11 сати

- 11.00-11.15 **Поднрана реч организатора**
и уручење признања Асоцијације за 2007. годину.
- 11.15-11.30 **Представљање суорганизатора:**
Регионални центар за подршку и промоцију извоза д.о.о. Лесковац
- 11.30-11.45 **Мр вет. мед. Ђобан Поповић**
Шеф Ветеринарске инспекције за Јабланички округ, Лесковац
Улога ветеринарске инспекције у спровођењу мених прописа у пчеларству
- 11.45-12.40 **Мр Горан Мирјанић**, виши асистент
Пољопривредни факултет, Бања Лука
Развојни процеси пчеларства на примеру пчелара и пчеларских институција Немачке
- 12.40-13.35 **Др вет. мед. Златко Томљановић**
Председник Извозачког савета часописа „Хрватска пчела“, Загреб
Развој мислима унутра пчела у САД-у и могуће последице по европско пчеларство
- 13.35-13.55 **Пауза**
- 13.55-14.35 **Мр Горан Мирјанић**, виши асистент
Пољопривредни факултет, Бања Лука
Значај квалитетне исхране и прихране пчелиниме заједница
- 14.35-15.30 **Ријко Пејановић**
Председник Друштва пчелара у Шанцу, Шибан
Техника пчеларења са освртом на негово развоја пчелине заједнице током зиме и пролећа
- 15.30-15.45 **Дискусија**



За време трајања семинара биће организована изложба савремене опреме и прибора за пчеларство. Након семинара предвиђена је посета производни погоњима за производњу пчеларске опреме **РАДОМЕД** (власник Радоје Радовић) и модерну производњу ситних осница и вршње, складиштане и паковане меда **AGITRADE** (власник Звонимир Васић). Семинару могу да присуствују само чланови Асоцијације за 2007, што доказују акредитацијом Асоцијације коју добијају од свог председника Друштва, а остали заинтересовани морају да уплате индивидуалну чланарину од 500 динара на рачун Асоцијације 105-6847-52, и да понесу уплатницу као доказ уплате. Уплате на лицу места могуће.

Телефон организатора,
 Др инж. Радоје Радовић,
 Контакт број: Асоцијација за образовање и маркетинг

Председник Организационог одбора,
 Инж. Властимир Спасић,
 Контакт број: Асоцијација

POZIV NA PRETPLATU

NOVA KNJIGA
VEROLJUBA
UMELJIĆA

ENCIKLOPEDIJA PČELARSTVA

IZ ŠTAMPE IZLAZI U
SEPTEMBRU 2008. GODINE

Pozivam poštovane pretplate i kupce mojih dosadašnjih knjiga, kao i ostale pčelare, da pretplatom na ovu knjigu, po povlašćenju, pomognu završetak još jednog obimnog i njeno štampanje. Knjiga je u svojoj oblasti jedinstvena i na ovim prostorima nedostajuća. Na obradi podataka za knjigu saraduje veći broj pčelarskih stručnjaka – naučnih radnika i praktičara. Namenjena je svim pčelarima, od početnika do profesionalaca.

Knjiga sadrži osnove znanja iz svetskog pčelarstva i drugih oblasti koje su u vezi sa pčelarstvom.

- Anatomija i biologija pčela
- Tehnike gajenja pčela
- Košnice i druga oprema za pčelarstvo
- Medonosno bilje i pčelinji proizvod
- Bolesti i neprijatelji pčela
- Događaji, izumi, otkrića i značajne ličnosti u pčelarstvu (od Aristotela do Borka Živanovića)
- Najpoznatije pčelarske knjige i časopisi
- Pčelarske organizacije, institucije i manifestacije
- Umetnici kojima je pčelarstvo inspiracija...

Obrada celokupne građe izvršena je abecednim redom uz nastojanje da se ostvari što bolja sistematizacija materije.

Sva imena ličnosti i drugi pojmovi dati su fonetki, tj. onako kako se izgovaraju na srpskom jeziku, uz navođenje etimološkog oblika ili oznake porekla i značenja opšteg pojma.

Knjiga je obima preko 500 stranica, A5 formata, štampana na finom papiru, šivenog poveza, sa čvrstim plastificiranim koricama. Sadrži više hiljada obrađenih pojmova, fotografija u boji i crno-belih, crteža, tabela i dijagrama.

Imena svih pretplatnika biće odštampana u knjizi.

Pretplatu možete izvršiti uputnicom, na adresu autora, ili na žiro račun 150-1001462201664-97, Credybanka, Kragujevac.

Po izlasku iz štampe knjigu ću dostaviti svim pretplatnicima.



**VEROLJUB UME LJ IĆ • 34000 Kragujevac, Čede Dulejanovića 33
034/362-879, 063-814-80-80 • vumeljic@ptt.yu, www.umeljic.com**

SLOVENIJA - Franc Prezelj
1240 Kamnik, Meninska 1
01/831-5445, 041-295-766
franc.prezelj@siol.net

HRVATSKA
Milanka Jaćimović
20350 Metković, Stjepana Radića 36
020/682-358, 098-161-32-33
milan.jacimovic@du.t-com.hr

POSREDNICI ZA PLASMAN KNJIGA

BIH - PZ „Žalfija“ - Kozjak Rade
89101 Trebinje, S. Stepanovića bb
059/273-810, 065-307-594
pzzalfija@spinter.net

BIH - TKP „Šahinpašić“
71000 Sarajevo, Soukbnar 12
033/771-180, fax 033/771-190
info@bticsahinpasic.com

CRNA GORA - Milan Isidorović
85355 Sutomore, Njegoševa 11a
085/373-246, 067-333-036
milan_isidorovi@yahoo.com

MAKEDONIJA
Aleksandar Mihajlovski
1000 Skopje, Helsinki 41a
02/309-14-15, 070-885-386
melitagora@yahoo.com

**Od istog autora možete odmah poručiti
pouzećem dosadašnje knjige**



**BRONZE
MEDAL**



PČELARSTVO

Knjiga je za godinu dana stekla veliku popularnost među pčelarima, od početnika do profesionalaca

Između ostalog, sadrži:

- Kako, kada i sa koliko košnica početi pčelarenje
- Tehnike pčelarenja u kontinentalnim i mediteranskim klimatskim uslovima, košnicama: DB, LR, Farar, AŽ, pološka, kongresovka, alpska, Đerzonova, Canderova, klještar, kao i njihovim varijantama
- Način izrade, fotografije, tehničke crteže i specifikaciju materijala, za sve navedene košnice i prateću opremu
- Metodi uzgoja matica: Jenterov, Nicotov, Milerov, Dulitlov, Alejev
- Plansko formiranje rojeva
- Život pčelinjeg društva u prirodnom staništu
- Najznačajnije pčelinje paše
- Vrste, karakteristike, način dobijanja i korišćenja pčelinjih proizvoda
- Pčelarska oprema, od najjednostavnijih do najsavremenijih rešenja
- Bolesti (karakteristike i način suzbijanja) i neprijatelji pčela...

Knjiga je obima 800 stranica, A5 formata, štampana na finom papiru, šivenog poveza, sa čvrstim plastificiranim koricama. Sadrži 1.400 fotografija u boji, 60 tehničkih crteža, 20 tabela i dijagrama.

Cena knjige pouzećem je 1.900 dinara.

U SVETU CVEĆA I PČELA ATLAS MEDONOSNOG BILJA 1-2

Knjige su nagrađene bronзанom medaljom na Kongresu u Ljubljani, **APIMONDIA 2003**, čime su svrstane među tri najbolja dela iz oblasti pčelarstva.

U 1. i 2. delu ATLASA MEDONOSNOG BILJA, na 1.440 stranica A5 formata, prikazano je 670 vrsta medonosnih biljaka, koje uspevaju u uslovima kontinentalne klime kao i u mediteranskom području. Knjige su ilustrovane sa 2.910 fotografija u boji. Sadrže 5.600 naziva biljaka na 8 jezika (latinski, srpski, ruski, francuski, engleski, mađarski, makedonski i slovenački), svrstanih u posebne registre. Dat je i rečnik botaničkih izraza kao i registar naziva bolesti pri čijem lečenju pomažu opisane biljke.

Pojedinačne cene knjiga pouzećem su 1.600 din. (komplet 3.000).



MILICA MAKSIMOVI (1930 -2007)

Nema pčelara početnika u našem kraju kojem tetka Mica nije pomogla. Pčelarstvom se bavila od 1948. godine i bila je član društva pčelara „Srebrenica“ - Stragari. Pamtićemo je kao vrsnog pčelara i dobrog čoveka.

Društvo pčelara „Srebrenica“ – Stragari



TOMISLAV MILJKOVI - DŽAVA (1940-2007)

Udruženja pčelara opštine Svrlijig zauvek je napustio jedan od najstarijih i najnaprednijih pčelara. Udruženja pčelara opštine Svrlijig iz Svrlijiga duguju Tomislavu zahvalnost za njegov aktivan, stručan rad i značajan doprinos razvoju pčelarstva u Svrlijskom kraju.

Neka mu je večna slava i hvala!

Udruženja pčelara opštine Svrlijig



SVETOLIK LJUBENKOVI

15. oktobra 2007. godine preminuo je Svetolik Ljubenković, pčelar i zaljubljenik u pčelarstvo, član udruženja pčelara Niš. Pčelarstvom se bavio više od 30 godina, a imao je 80 pčelinjih društava. Nesebično je prenosio znanje mladim pčelarima, a i njegova dva sina su uspešni pčelari i članovi SPOS-a. Neka mu je večna slava i hvala!

Udruženje pčelara Niš

PČELAR - mali oglasi

Prodajem zastavu 435-10, sa 50 AŽkošnica sa pčelama, sve u vrlo dobrom stanju. Tel: 021/431-792;

POLEN, poliforni, u svim bojama, sa Kukavice, sušen. Zvonko Vasić. Tel: 016/52-248; 063/418-096;

Prodajem med i propolis. Andrejević Borivoje – Bora, Batočina. Tel: 034/841-507;

Prodajem PVC matične rešetke, bežalice, hranilice 2,5 litra, bežalice za leto, boksese, kaveze. Tel: 014/222-700; 064/65-11-500;

Prodajem autobus registrovan sa 70 AŽ – 10 standard košnica sa pčelama. Tel: 022/623-575;

Nov nemački diht-abrihter radne š. 210mm, livene ploče, motor 1,7KS! Tel: 032/725-945; 064/13-19-882;

Prodajem šumski med (količine su ograničene). Tel: 064/613-98-46;

Prodajem livadski i bagremov med. Veća količina. Miroslav, Neresnica. Tel: 064/25-70-105;

Sadnice medonosnog drveća. Simić Aleksandar, Ub. Tel: 014/410-308; 064/614-75-23; e-mail: alehandarra@ptt.yu

„EKOMED“ – Niš. Izrada košnica za pčele svih tipova. Prodaja rojeva. Tel: 018/580-897; 064/163-82-37;

Prodajem propolis. Tel: 064/99-35-380;

Povoljno prodajem na veliko prirodan, ekološki čist cvetni med. Tel: 062/200-492;

Prodajem polen. Ivan Tadić, Šid. Tel: 022/714-807;

Veoma povoljno prodajem u delovima košnice AŽ – 10 standard. Tel: 062/200-492;

Facelija na prodaju, sorta „Julija“. Bežanović, Indija. Tel: 022/551-761; 064/99-400-45;

Prodajem 40 LR košnica sa pčelama i mladim maticama. urđević uro. Tel: 011/2139-378; 063/842-50-42;

Najpovoljnije: 1) L.R. košnica 2400 din.; 2) D.D. košnica 2600; 3) L.R. nastavak 320; 4) L.R. podnjača ANTIVAROZNA 400; 5) L.R. poklopac 350; Tel: 064/63-87-424;

Prodajem prikolicu, registrovanu, kabina za spavanje, električno grejanje košnica, vaga, oprema, 48 košnica – 28 društava. Tel: 013/518-572; 062/207-688;

Prodajem registrovan autobus za prevoz pčela svih tipova košnica. Dabović. Tel: 011/875-41-09; 064/27-10-943;

Prodajem prikolicu za pčele. Tel: 025/776-945; 063/557-990;

Prodajem košnice LR, Dadan-Blat i elemente košnica (žičane podnjače, nastavke, zbegove, krovove). Za veće porudžbine popust. Jevtić Boban, Kruševac. 037/887-471; 064/35-84-037;

Otkupljujem sirovi propolis. Korektno, u obostranom interesu. 021/759-759; 065/5-759-759;

Prodajem liniju za proizvodnju saća „Riče“, nekompletnu. 011/806-56-94;

P.T.R. „DRVOREZ“ nudi: kompletne košnice, nastavke, ramove, podnjače i ostalu opremu od drveta – spec. pčelarstva Mladen Krstić, Aleksinac. Tel: 018/801-280; 064/196-40-10;

Prodajem kvalitetan, čist propolis. 060/33-85-120;

Prodajem stare časopise: „Pčelar“, „Pčela“. Tel: 064/322-69-27;

Papirići za dimljenje protiv varoe – lično ili pouzetcem. Filipović – Užice. Tel: 031/513-687; 031/563-882; 031/524-172 (u prodavnici); 063/639-424;

Prodajem polen i med. Narandžić Milan, Šid. Tel: 022/710-998;

Prodajem med i polen. Božendić Rajko, Šid. 022/710-619;

Dragoslav Ilić Šeš prodaje film „Apimondija Australija 2007“ – 400 dinara, film „Apimondija Irska 2005“ – 300 dinara, kineska igla 150 dinara, nalepnice za tegle 2 dinara. 016/281-666, 063/428-236;

MEPOLIS MED otkupljuje pčelinje proizvode 063/316-844; 011/239-0893, 011/354-3116;

Prodajem 100 novih LR košnica, sa po 3 sanduka i 30 ramova izvučenih satnih osnova, uoči bagrema, spremno za pašu, sa kompletnim priborom za pčelinjak. Tel: 063/77-85-449;



PTM „СМАНА ПРОМЕТ“

Производи, откупује, пакује и пласира
мед и остале пчелиње производе
преко трговине широм Србије



11319 Крњevo, Бул. ослобођења 16
тел: 026/821-080; 064/864-20-19; 064/864-20-21
E-mail: smana-promet@ptt.yu

Poštovane kolege! U prodaji su se pojavile kopije naših proizvoda kineske proizvodnje sumnjivog kvaliteta! Mi vam i dalje nudimo dobro poznati kvalitet! **Hvala na poverenju!!**



BRZO-LAKO-KVALITETNO !

Prodajem prese za bušenje ramova sa automatskim utiskivanjem biksni u ram:

-Biksne za ramove 3x7 mm

1000 kom. - 160 din.

10000 kom. -1500 din.

-Prohrom-inox žicu za ramove 0.4 i 0.45mm

-Američke razmaka za ramove

Olaškajte i ubrzajte sebi posao oko običavanja ramova, žica se lako i dobro zateže jer se ne useca u drvo,

a vosak se ne svajtuje.

031/894-331

895-176

Šendeković



златна медаља за квалитет
са Новосадског сајма



Пчеларска радња

НЕКТАР

Крагујевац

- израда и продаја сатних основа
- замена и откуп воска
- израда погача за прихрану пчела
- откуп меда и прополиса
- продаја

Телефон/факс

034/371 501

Производња погача

034/562 296

Производња воска

034/334 599

Мобтел: 063/640 144

www.nektarkg.com

nektarkg@eunet.com



METALOPLASTIKA

*Sve vrste ambalaže
za med...*



VRNJAČKA BANJA • tel. (036) 631-128, 631-487, 631-677 • www.metaloplastika.com

**Karolji
Nektar**

- Becej -



Vlasnik: Láslo Karolji
21220 Becej, Udarnička 40

Telefon: 021-817-274

mobil.: 063-7754-048

Email: karoljin@sojanet.co.yu

*IZRADA I PRODAJA
SATNIH OSNOVA
SA 20% ZAŠTITE OD VAROE

*ZAMENA I ODKUP
VOSKA I STAROG SAČA

*LEKOVI ZA PČELE
PČELARSKI PRIBOR
I OPREMA

*IZRADA SVEČA

*POGAČA ZA
PREHRANU PČELA

*BAGREMOV, LIPOV,
LIVADSKI

I SUNCOKRETOV MED

*ODKUP MEDA

I PROPOLISA

*BIO PROGRAM OD MEDA

Tegle za med

vuplast



PET

300 gr.
500 gr.
1000 gr.
1500 gr.
3000 gr.



Gornji Milanovac, Gornja Vrbava, Kragujevačka hrb.

tel: 032 716 627, faks: 032 720 750, mob: 063 606 818

**100 %
proizvedeno**

**Samo moćna sredstva
mogu spasiti
naše pčele!**

**SUPERSTRIPS
VAROZAN
APIHELT**

**Apivet, Novi Sad
Pogon Ljukovo
(022) 55-11-44, (063) 506-332**



**Dimilica Cr
sa kožnim mehom**



1.500,00

Nitne 50g



278,00

Kavez za matice



35,00

**Kineska igla za
presađivanje larvi**



150,00

Pčelarski nož



160,00

**Nož za
otklapanje
zupčasti Cr**



555,00

**Matična
rešetka PVC**



200,00

**Komplet
- Ručni valjci za
proizvodnju satnih
osnova - 1 i 2**



98.000,00

**Veštački
matičnjaci**



5,00

Viljuška



132,00

Košnica



od 3.432,00

Vrcaljke



od 6.160,00

* Cene su sa uračunatim PDV-om

* Proizvodimo po Vašoj narudžbini:

- pakerice, duplikatore i kante za med i ostalu opremu za uspešno pčelarenje

* Obezbeđujemo prevoz do kupaca



Pčelarska kompanija 37240 Trstenik, Pana Đukića 2/2

ROJ

Tel/fax: (037) 714-232,

717-600, 723-561, 723-579,

(063) 843-87-39

e-mail: roj@ptt.yu, www.roj.co.yu



Maja med

„Maja promet“ doo
Beograd, Radoslava Grujića 21a
Tel: 011 24 44 390; 011 24 33 423;
E mail: majamed@eunet.yu
Web: www.majamed.com

OTKUP SVIH VRSTA MEDA I UGOVARANJE ZA 2008 GODINU

- Pčelarima sa kojima ugovorimo količine za 2008 poklanjamo ambalažu za med
- Dolazimo po med



MATEX

ŠABAC, Mišarska 15, tel./fax 015/335-274
mob. 064/1341-935

TIMOVAR[®]

ad us. vet.

EKOLOŠKI LEK

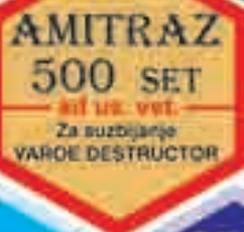
za suzbijanje VAROE DESTRUCTOR

Koristi se tokom cele godine!

MATISAN[®]

ad us. vet.

Lek za uspešno
suzbijanje
VAROE DESTRUCTOR



Za suzbijanje VAROE DESTRUCTOR i
dezinfekciju košnica.



Kompanija RIOS i



MEĐENA RIZNICA

svetna pčela

- Izrada i prodaja satnih osnova
- Zamena i otkup voska
- pčelarska oprema
- hrana za pčele
- lekovi za pčele
- Pčelarski proizvodi: med, vosak, propolis, mlec
- Izrada i prodaja košnica

riosstepa@ptt.yu

Karađorđeva 2, Rača; Tel.: 034/752-189; Mob.: 063/74-04-928



U sledećem broju:

Subvencije u pčelarstvu Zdravlje i med

Šta mogu mladi u Svilajncu



**Dimilica velika Zn
sa kožnim mehom
580 dinara**



**Kožni meh za Vašu
staru dimilicu
300 dinara**



**Žica kalem 200g
100 dinara**



**Štipaljka za
hvatanje matice
120 dinara**



**Nitne pakovanje
1000 kom.
160 dinara**



**Bušać za ramove
850 dinara**



**Blokator za maticu
120 dinara**

EVROTOM

IZRADA I PRODAJA SATNIH OSNOVA
ZAMENA, OTKUP VOSKA I STAROG SAČA
PCELARSKI PRIBOR I OPREMA
KOZMETIKA I HUMANA MEDICINA
sa besplatnom dostavom proizvoda

BREGLJA, 22400 BUMA, Kraljevačka 46
Telefon: ++381 22 478 585, Fax: ++381 22 471 075
BIB, TRINO BRČKO, Bembarska 12, Telefon: ++381 69 340 443
BUDARSKA, SOFIJA, Telefon: ++359 3 84 031 33
e-mail: evrotom@hotmail.com
<http://www.evrotom.com>